

شارەزایان هۆشداری دەدەن:

تۆفانی دووەمی نوح بەرەو کوردستان بەڕێوەیە

5 ◀

(هاژە) ی فەڕەنسی:

بەدوای کولتووری ئێمە مەکەون

7 ◀

شارەزایان هۆشداری دەدەن:

تۆفانی دووەمی نوح بەرەو کوردستان بەڕێوەیە

13 ◀

Rûdaw

ÇAPA EWRÛPA

Deutschland, Österreich, Nederland, Belgique, France 1,50 Euro | Schweiz 2,70 CHF | England 1,40 GBP | Sverige 21,00 SEK | Danmark 15,00 DKK

Hejmar/Nr. 20 | 17. Mijdar/November 2009 | www.rudaw.net

KURDISTANÎ ▶ 2-5

Avakirina balafirxana nû xelas bû

"Noşîrvan wê ji girê xwe bê xwar"

ÇAND Û HUNER ▶ 8

Reng û firçeya min, hêza rihê min e

JIN Û CIVAK ▶ 9

Ji sedî 61'ê jinên Amedê koçber in

DÎASPORA ▶ 11

FC Kurdistan li sponsoran digere

EWRÛPA ▶ 12

Almanya şîna qelevanê xwe digre

CÎHAN ▶ 13

Hûtên Asyayê ji hevûdu bi guman in

ZAZAKÎ ▶ 14

Beşikçi: Rojhelat û Rojawan

HEVPEYVÎN ▶ 15

"Ji bo 'hatina rû hev' lêborîn"

KESKESOR ▶ 16

"Mêr jî wek jinan dixemilin"

Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî:

Bo Kurdistanê hevkariya Ewrûpa pêwîst e

Serokê Herêma Kurdistanê daxwaza hevkariyê li YE'yê kir ku ew di warê damezrandina îdareyeke serkeftî û sîstemeke baş a tendirustî û perwerdeyê, herwiha hebûna sîstemek dadwerî ya serbixwe û hikûmeteke şefaf li Kurdistanê kir.

Barzanî li Parlamena Ewrûpa (Wêne: Daylife)

Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî di serdana xwe ya Ewrûpa da, piştî hevditinên bi Serokkomarê Awustûryayê Heinz Fischer û serdiplomatê Yekitiya Ewrûpayê Javier Solana, di 10'ê mijdarê de li Parlamena Ewrûpayê axaftinek kir. Barzanî di axaftina xwe de bahsa rola Herêma Kurdistanê di çarçova Îraqê û peşketina demokrasiyê li Kurdistanê kir û ji welatên Ewrûpî daxwaza piştevaniyê di proseya pêşvebirina demokrasiya Herêma Kurdistanê kir. Barzanî herwiha di konferanseki çapemeniyê de bersiva pirseke Rûdawê da û got ku 'herçiqas kurd bi çend listeyan beşdarî hilbijartinên pêşyên Parlamena Îraqê bibin jî, ewê li Bexdayê xwedî helbestek hevpar bin.'

Barzanî weki din ji welatên Ewrûpî xwest ku ew piştevaniya proseya nezîkbûna Herêma Kurdistanê û Tirkiyeyê bikin: "Bi baweriya min di pêşerojê de peywendiyên me li gel Tirkiyeyê digîjin asteke herî baş." Barzanî herwiha piştevaniya xwe ji bo hewldanên çareserkirina pirsa kurdî li Tirkiyeyê nîşan da û di derbarê vegera penaberên Qempa Mexmûrê bo Tirkiyeyê amadebûna xwe ji bo hevkariyê anî ziman û got: "Eger proseya siyasî li holê be, pêwistiya bikaranîna çekan namîne. Divê kurd mafên xwe li parlamen û bi rêyên aştiyane û siyasetê bidestve bînin."

▶ 6

Meleyên Îranê ciwanên kurd li sêdarê didin

Li jêrdestê rejîma Îslamî ya Îranê dardekirina kurdan didome. Hefta borî ciwanê kurd yê Îhsan Fettahyan li Sineyê hat sêdaredan. Îhsanê Kermanşahî ku bi tawanbariya endamtiya PEJAK'ê hatibû girtin, 28 salî bû. Ew di 11'ê mijdara 2009'an de hat sêdaredan. 12 kurdên din jî li ber darvekirinê ne. Li Îranê tenê di 9 mehên vê salê de 350 kes hatine sêdaredan. ▶ 10

Kurdistan: 14 kes bi şewba berazan ketin

Şewba Berazan ku li piraniya welatên cihanê belav bûye, gihîşt Kurdistanê jî. Li Hewlêr, Silêmanî û Dihokê 14 rewşên şewba berazan hatine tomarkirin.

Li gor îstatîka dawî ya Wezareta Tendirustî ya Hikûmeta Herêma Kurdistanê niha 12 rewşên şewba berazan li Kurdistanê hatine tomarkirin ku 9 ji wan li Parêzgeha Silêmaniyê, 3 li Hewlêrê û dû rewşên din jî li Amêdiyê hatine destnişankirin. Berpirsên Wezareta Tendirustî dibêjin "di rewşên ku heta niha li Kurdistanê hatine tomarkirin de tirsa mirinê tune ye."

Dîsa cînayeta "namûsê", dîsa kurd, dîsa dadgeh

Ji bo "namûsa malbatê bê parastin" rûyê spehî yê Gulsumê bi lêdanê pelixandin. Şêwaza wê ya jiyanê li dijî dabûnêritên malbata wê bûye. Gava bavê wê pê dihese ku keça wî bi dizî zarokê ji ber xwe biriye, biryara kuştina wê dide. ▶ 9

DERKET

LI FIROŞGEHAN

www.arsivakurd.org

Kurd artêşa Îraqê naxwazin

Serokerkanê Artêşa Îraqê Babekir Zêbarî dibêje: "Di nav Artêşa Îraqê de jimara efserên kurd zêde ye, lê jimara leşkeran kêm e."

Herçiqas rêjeya kurdan li Îraqê ji sedî derdora 25 e jî, lê rêjeya wan di nav artêşê de tenê ji sedî 8.5 e û ji ber ku ew jî di biryardayînê de ti rolê nalîzîn, gelekên wan ji artêşa dûr dikevin. Tenê di çend mehên borî de ji bilî jimareke leşkeran, 800 efserên kurd dev ji Artêşa Îraqê berdane û vegeriyane Kurdistanê.

KAWA ŞÊX EVDİLLA

Silêmanî (Rûdaw) – Di encama çend bûyerên li Xaneqîn û Kerkûkê de hat xuyakirin ku kurd naxwazin artêşa Îraqê were Kurdistanê. Li gor îstatîstîkên fermî hijmara kurdan di artêşe de ji sedî 25 e, lê di biryardayînê de ti rolekî nalîzin. Herwiha gelek leşker û efserên kurd jî dev jî artêşê berdidin.

Di tîrmeha sala 2008'an de hêzên pêşmerge û artêşa nû ya Îraqê hew mabû ku pevçûnê bikin. Pêşmergeyan nedixwest Artêşa Îraqê bikeve bajêrê Xaneqîn. Li gor destûrê herdemî yê Îraqê hê çarenûsa Xaneqîn di navbera Bexda û Herêma Kurdistanê de bi awayekî fermî nehatiye yekalîkirin. Bûyera navbera pêşmerge û Artêşa Îraqê li Xaneqînê îspat kir ku kurd hê bi guman berê xwe didin Artêşa Îraqê û naxwazin careke din artêşê li Kurdistanê bibînin. Di bernameyên radyo û televizyonan de jî, li Hewlêr û Silêmaniyê jimareke zêde ya xelkê di derbarê hatina Artêşa Îraqê de nerazîbûnên xwe diyarkirin. Lê ew kesan ji bîr dikin ku di nav artêşa nûavakirî ya Îraqê de hinek payebilindên kurd jî cîh digrin.

Nêtxirabî artêşê dixe nav tevgerê

Parlamenterekî kurd li Bexda dibêje ku Fermandarê Giştî yê Artêşa Îraqê Nurî Malikî ye û biryara tevgerandina Artêşa Îraqê tenê ew dide. "Dema Malikî dixwaze artêşê bişîne deverekê, raya berpirsên din nastîne. Lê dibe ku kurd carina nerazîbûna xwe li vir û wir nîşan bidin."

Endama Fraksyona Hevpeymaniya Kurdistanî li Parlamenê Îraqê Rabîha Ehmed red dike ku berpirsên kurd li Bexda di biryardayînê de xemsar bin: "Di pişt tevgerandina artêşê ya li hinek deveran nêta xirab heye, lewma gelek caran berpirsên kurd li dijî vê rawestaiyane."

Cefer Eskerî ku yekem Wezîrê Bergiriyê yê Îraqê û damezrênerê artêşê bû, du caran gundê wî ji aliyê Artêşa Îraqê ve hat wêrankirin wiha dibêje: "Di salên 1987 û 1988`an de, hovîtiya Artêşa Îraqê li dijî gelê Kurd giha zîrveya xwe. Di dema enfalan de zêdeyî 182 hezar kes ji aliyê artêşê ve hatin kustin û nêta xirab li Helebçe û hin deverên din ên Kurdistanê çekên kîmweyî bikar anî. Makezagon desthilateke tevahî dide Fermandarê Giştî yê Artêşa Îraqê, ku çawa û li ku artêşê bikar bîne, lê belê hinek caran ji aliyê kurdan ve biryarên wî tên red kirin û kurd wan cîbicîh nakin."

Leşkerên kurd artêşê wek a xwe nabînin

Ji bilî postên wek serokerkan û berpirsê îstîxbaratên leşkerî, berpirsiyariyeke mezin li ser milê hinek efserên paye bilind ên kurd e. Lê dilê piraniya wan bi vê artêşê xweş nîne û bi guman berê xwe didinê. Yek ji wan berpirsên kurd ên ku li navçeyên cihê nakokiyê xwedî berpirsiyeke leşkerî ye bo Rûdawê wiha got: "Rast e li hemû bajarên din ên navenda Îraqê kurd di nav artêşê de gelek in, lê li ti deveran wek li navçeyên kurdan ên cihê nakokiyê ne ciddî ne. Tiştê ne di berjewendiya kurdan de be, ew bê dilê xwe dikin."

Komîser Şiwan Heme Xerîb ku li Kerkûkê fermandarekî leşkerî yê Kurd e, dibêje ku hinek berpirsên leşkerî yên kurd li Bexda tên derbaskirin û desthilata wan tê binpêkirin, biryar li pişt wan tên standin û piştre ji leşkerekî pile nizim bi telefonê tên agahdarkirin: "Beşek ji wan ji ber kêm tecrubeya kurdan e û beşekî din jî peywendiya wê bi kiryarên dîktatorîk ên berpirsên leşkerî yên Bexda heye."

Kurd dev ji artêşê berdidin

Li gor istatîstîkên ku Komîser Şiwan pêşkêş dike, di çend mehên borî de ji bilî jimareke leşkeran, 800 efserên kurd dev ji Artêşa Îraqê berdane û vegeriyane Kurdistanê. Şiwan wiha dibêje: "Nakokiyên hizbî û mezhebî bi awayekî tevahî artêş vegirtine, pileyên kurdan nayên bilindkirin û bi gendeliyê tên tohmetbarkirin, lê di rastiyê de ev xeletên berbiçav ên tevahiya Artêşa Îraqê ne li hemû navçeyan. Ger ev danûsitandin bi vî awayî bidome, wê gelek kurd dev ji artêşê berdin."

Li gor maddeya 9'an ji destûrê herdemî ya Îraqê, divê hemû pêkhateyên netewî yên Îraqê cîhê xwe di nav artêşê de bigirin. Li gor îstatîstîkên piştrast jî niha kurd ji sedî 25 daniştvanên Îraqê pêk tînin, lewma divê 1/3 ji Artêşa Îraqê pêk bînin. Lê li gor serjimêriyeke Wezareta Bergiriyê rêjeya kurdan di nav artêşê de ji sedî 8.5 e. Serokerkanê Artêşa Îraqê Babekir Zêbarî dibêje: "Di nav Artêşa Îraqê de jimara efserên kurd zêde ye, lê jimara leşkeran kêm e."

Avakirina balafirxana nû xelas bû

Hewlêr dikare salane 3 milyon kesî pêşwazî bike

Heta niha 600 milyon dolar li balafirxanê hatine xerckirin û firîngeha daketina balafiran a balafirgeha nû ya Hewlêrê dirêjtirîn firîngeha cîhanê ye.

FERYAD MİHEMED

Hewlêr (Rûdaw) – Karên projeya balafirgeha nû ya Hewlêrê xilas bû û komîsyonek bo wergirtina vê balafirgehê hat pêkanîn. Komisyon niha bi şîrketên Emîratî û Lufthansa re têkiliyan çêdike. Rêveberê Balafirgeha Navnetewî ya Hewlêrê Tahir Hewramî ragihand ku firîngeha daketina balafiran a balafirgeha nû ya Hewlêrê dirêjtirîn firîngeha cîhanê ye.

Li gor axaftinên rêveberê balafirgehê Tahir Hewramî, terminala balafirgeha nû ya Hewlêrê ji aliyê şîrketeke tirk ve hatiye avakirin. Tahir Hewramî dibêje ku balafirgeh dikare salane pêşwaziya sê milyon kesan bike: "Dirêjiya firîngeha balafirgeha nû nêzîka 74 hezar metreqare ye û hemû pîvanên standard ên cîhanê tê de li ber çav hatine girtin; loma ji niha û pêde pirsgirêka firîn û daketina firokeyan namîne. Şîrketa tirk karên xwe xilas kirine. Proje stratejîk e, divê bi hişyarî û diqet pêngavên wergirtina wê bên avêtin û sererastkirineke hûrbîn derbarê tevahiya karên wê bê kirin."

Tahir Hewramî di derbarê butçeya ku li ser proje hatiye xerckirin de ji axifî û got ku heta niha 600 milyon dolar hatine xerckirin.

Li balafirgeha niha ya Hewlêrê, her heftê derdora 100 balafir dadikevin û difirin. Rêveberê Balafirgeha Hewlêrê bibîrtîne ku, li gor salên borî tevgera trafîka balafiran bi rêjeyeke balkêş zêde bûye: "Di deh mehên îsal de 149 hezar rêwî bi balafirê hatine Herêma Kurdistanê. Ji bilî barên ku bi awayê transit gihiştine Balafirgeha Hewlêrê û ji vir ber bi parêzgehên din ên Îraqê ve hatine veguhastin."

Tahir Hewramî di berdewamiya axaftina xwe de got ku nûtirîn rêkkeftina wan li gel şîrketeke Îmaratî ye: "Me bi şîrketa Fly Dubai ku yek ji navdartirîn şîrketên Îmaratî ye li hev kiriye û niha karûbarên wergirtina destûrê ji Hikûmeta Îraqê tê kirin." Herwiha navborî da zanîn ku ew niha li gel şîrketa Lufthansa ya alman jî gotûbêjan dikin.

Li gel zêdebûna geşt û şîrketên asimanî hê nirxê geştên asimanî li herdu balafirgehên Herêma Kurdistanê (Hewlêr û Silêmanî) zêde giran e. Rêveberê Balafirgeha Hewlêrê dibêje şîrket bi xwe ji giranbûna nirxan berpirs in û ew tenê dikarin şîrketeke din bînin da ku hevrikî di navbera wan de dirust bibe: "Geştên Swêdê ku nirxê bilêta çûn û hatina wê 1200 û carina 1500 Dolar bû, niha şîrketa nû hat û nirxê wê daket 500-600 Dolaran."

Rûdaw

Xwedî: Rudaw Media GmbH · **Serokê Civata Birêvebir:** Nûredîn Weysî · nuradinwaisi@rudaw.net
Sernûser: Ako Mihemed · akopress74@yahoo.com · **Rêvebirê Beşa Kurmancî:** Faysal Dağlı · faysaldagli@rudaw.de
Rêvebirê Beşa Soranî: Hêmin Ebdulla · hemen@rudaw.nl · **Navnîşan:** Rudaw Media GmbH · Gutenbergstr. 63a · 50823Köln/ Almanya **Telefon:** +49 (0) 221.26 00 40 02 · **Telefax:** +49 (0) 221.26 00 49 81
Web: www.rudaw.net · **E-maîl:** info@rudaw.de (Beşa Kurmancî) · **E-maîl:** rudaw@rudaw.net (Beşa Soranî)

www.arsivakurd.org

"Noşîrvan wê ji girê xwe bê xwar"

Endamên Goranê dibêjin ku Noşîrwan Mistefa wê ji bo propagandaya hilbijartinan derkeve meydanê û têkeve nava gel. Li gor rayedarên partiyên din wê lîsteya Goran ji bo enerjiya xwe xerc neke li Bexdayê xwe zêde nade pêş.

NEWZAD MÎHEMED

Silêmanî (Rûdaw) - Despêka meha 12'an propaganda hilbijartina Îraqê destpêdike. Li gor encamên dawî yên guftûgoya pêkanîna listeyek hevbeş a kurdan, wê lîsta Goran cûda bikeve hilbijartinê. Bi vê yekê ji wê pêvajoyeke siyasî û propagandayek germ, zivistana Kurdistanê dorpêç bike. Endamên Goran di wê baweriyê de ne ku niha tevgera wan di asta herî bihêz de ye û piştî hilbijartina Kurdistanê, Goran hêzekî manewî ya bihêz peyda kiriye." Osman Banîmanî daxuyand ku êdî Noşîrvan Mistefa li girê xwe namîne û wê bê nava xelkê.

Di projeya propaganda hilbijartina borî ya yek mehî de, Noşîrvan Mistefa heta roja hilbijartinê ji girê xwe nehat xwar. Vê yekê zêdetir hevalbendên Goran dilteng kir. Ew civîna mezin ya seetên dawî yên hilbijartinê biryar bû serokê Tevgera Goran li pêşberî zêdetirî 5 hezar kesî li girê xwe yê zirkît go-tarekê pêşkêş bike û pêşkêş nekir. Piştre çapemeniya YNK'ê ev yek wekî xalek lewaz ya Noşîrvan nîşan dan.

Endamek Goranê di derbarê van gotinan de wiha axifî: "Vê carê wê Kak Noşîrvan biçe nava xelkê û biçe serdana Kerkûk û Hewlêrê jî." Lê Osman Banîmaranî çûyîna nava xelkê bê sûd binav kir û wiha got: "Serokên aliyên din bi berdewamî diçûn nava xelkê û Goran jî serket." Berpirsek di nava Tevgera Goran de jî got ku; "Çawa Kak Noşîrvan di welatê qeza û qederê de bigere." Lê parlementerê Goran Îsmaîl Seîd wiha axifî: "Jî niha û pêve wê Kak Noşîrvan bi meydanî bê nava gel de."

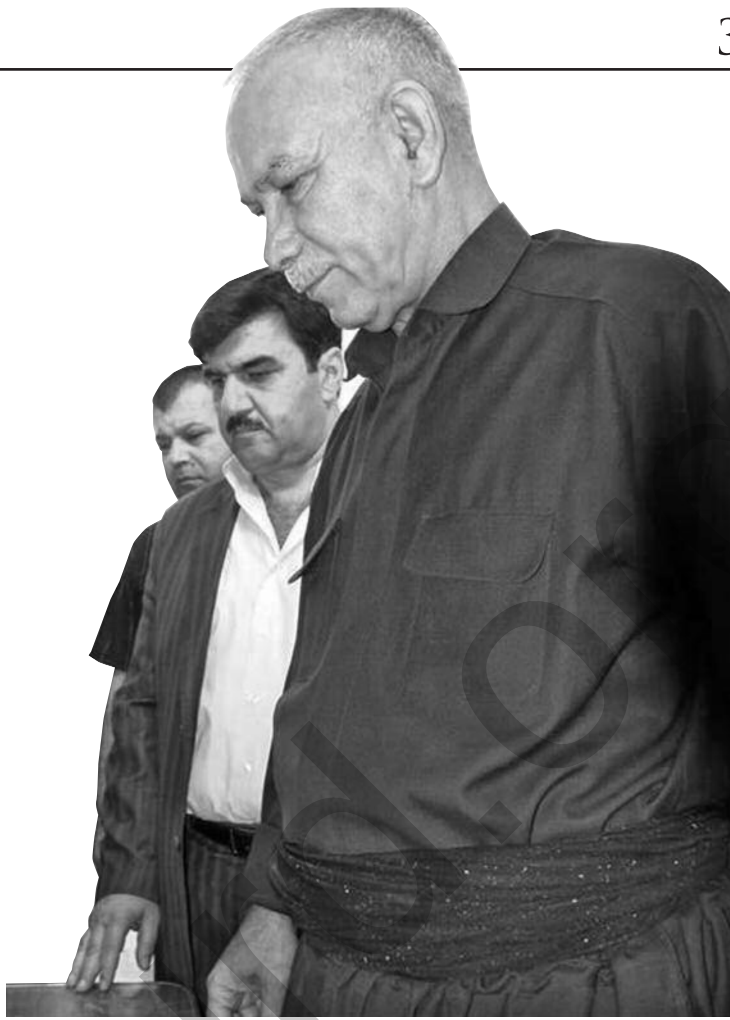
Li gor zanyariyên ku ketin destê Rûdawê, Tevgera Goran ji bo propagandaya hilbijartinek germ û gur ya li bajarên Kurdistanê û navçeyên cihê nakokiyan di nava amadekariyê de ne. Heta niha li Bexda jî amadekariyên pêwist nehatine kirin. Her li gorî wan zanyariyan, endamên Goran ên Hewlêr daxwaz ji Noşîrvan kirine ku girin-giyê bide Hewlêrê jî. Endamê Goran ê li Hewlêr Sefîn Mela Qere got: "Kak Noşîrvan wê ji ber daxwazên me bê Hewlêrê. Dema pêwîst kir emê jê re bêjin were."

Endamê serokatiya YNK'ê Mehmûd Sengawî got ku YNK bi şeklekê bi xwe de çûye û ew sozên ku dane xelkê wê hemûyan bênin cih: "Kak Noşîrvan bi fîrotina bilêtên cenetê li Silêmanî qezenc kir û piraniya kesên çûyîn aliyê wî jî, ne ji bo serxistina Noşîrvan, belkî ji bo şikênandina YNK'ê çûne."

Goran enerjiya xwe li Bexda xerc nake

Bi sedema sazikirina lîsta kurdên Feylî, piştgûhxistina Kurdên Bexda û navîna Îraqê ya ji aliyê serokên kurdan ve, lîsta kurdan di nava sindoqên Bexda de şanseke xirab çaverê dike û lîsta Goran jî xwediyê heman çarenivîsê ye. Endamê Parlemena Îraqê û kesayetek nêzî Tevgera Goran Azad Refîq Çalak dibêje ku niha lîsta Kurdên Feylî heye û deng nadin lîsta Hev-peymana Kurdistanê: "Ew dengê xwe nadin lîsta Goran jî, ji ber ew li ser hîmê mezhebî deng didin û piraniya wan ji mezhebê Şiî ne."

Çavkaniyek di nava Goran de ji Rûdaw'ê re daxuyand: "Tevgera Goran çav bernedaye Kurdên Bexda, ji ber ji wan bê hêvî bûne. Her ji ber wê ye ku Goran naxwaze enerjiyek zêde li wê derê xerc bike, zêdetir xwe bi Kerkûk û navçeyên cihê nakokiyê ve mijûl dike."

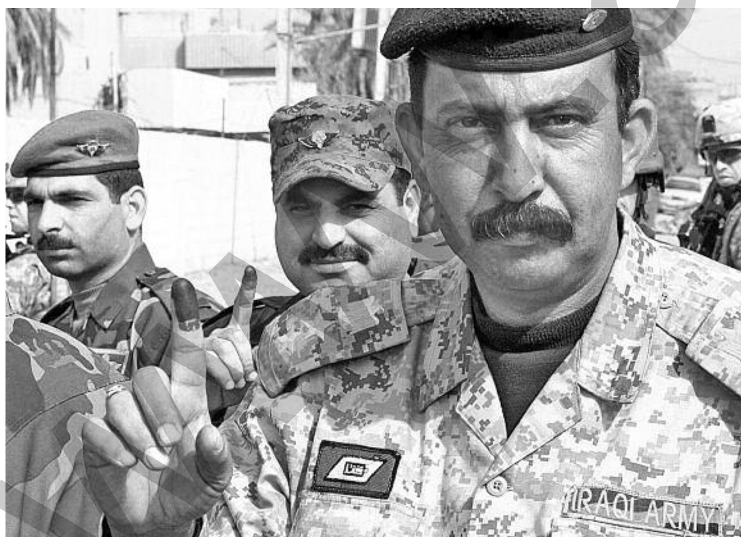

Noşîrwan Mistefa (Wêne: Rûdaw)

Hilbijartinên Îraq û Kerkûkê

Lîsteyek hevbeş an cuda?

Piştî du mehan li Iraqê hilbijartin heye. Lê hîn ne diyar e ku kurd bi lîsteyek hevbeş an listeyên cûda tevlî hilbijartinên Iraqê bibin. Partiyên kurd di pêkanîna lîsteyek hevbeş de ne, lê lîsteya Goran bi serê xwe dikeve hilbijartinan.

42 lîst û kesayetî li Kerkûkê tevlî hilbijartinan dibin

AKO MÎHEMED ŞÎWANÎ

Kerkûk (Rûdaw) – Partiyên kurd ji bo hilbijartinê di hewldanên pêkanîna listeke hevbeş de ne, lê Lista Goran bi listeke cuda tevî hilbijartinên parlamena Îraqê û Kerkûkê dibe. Yekgirtî ya Îslamî ji bo hevpeymanîkirina hilbijartinên Kerkûkê hinek merc danîne û dibêjin 'dibe ku her aliyek bi awayekî cuda tevî hilbijartinên dahatû bibe.'

Berpirsê Peywendiyên Niştîmanî yê YNKê li Kerkûkê Mihemed Osman ragihand ku bi nerîna wî baştir e Kurd bi yek listeyê tevî hilbijartinên Kerkûkê bibin, lê heta niha liser vêya nehatiye lihevkirin: "Bo Kerkûkê tê xwestin berjewendiyên giştî liser hemû tiştekî bên girtin lê heta niha biryareke yekalîker nehatiye sitandin ku hemû partiyên Kurdî bi yek listeyê beşdariyê di hilbijartinên Kerkûkê de bikin."

Berpirsê Lista Goran li Kerkûkê Mam Rustem bo Rûdawê daxwiyand ku Lista Goran biryara xwe ya dawî daye ku bi listeke cuda tevî hilbijartinên Encûmenê Parêzgeha Kerkûkê û Parlamenê Îraqê bibe. Berpirsê Lista bawer nake ku ev yek ziyanê bide berjewendiyên gelê Kurd û wiha domand: "Em nahêlin tu kes Kurdayetiyê bifiroşe me."

Raya partiyên din ên Kerkûkê ji di derheqê hilbijartinên Kerkûkê de nêzîkî hev e û di wê baweriyê de ne ku kurd bi yek listeyê tevî hilbijartinan bibin wê bastir be. Lê Yekgirtû dixwaze bi hinek mercan tevî listeya hevbeş bibe. Berpirsê Liqê Kerkûkê yê Yekgirtû ya Îslamî ya Kurdistanê Rêbiwar Seydgul behsa mercên xwe dike û wiha dibêje: "Em daxwaz dikin di dengdanê de dengan bidin listeyan, lê nedin kesan da ku cudahî dernekeve. Herwiha me daxwaz kiriye ji tukes piştî hilbijartinan xwe ji xalên ku beriya dengdanê tên behskirin nede alikî. Dibe ku her aliyek bi awayekî cuda tevî hilbijartinên dahatû bibe."

Listeyên ku biryar dabûn bi navê serbixwe û bi awayekî cuda tevî hilbijartinên Kerkûkê bibin, niha listeya hevbeş red nakin. Serokê Lista Serbixweyan Elî Saleyî dibêje ku ew baş dibinin ku kurd bi yek listeyê beşdarê hilbijartinan bibin. Ger yek list hebe û daxwaz ji me bê kirin em jiber berjewendiyên gelê kurd amade ne hevpeymantiyê bikin, lê heta niha tu kesî bi awayekî fermî daxwaz ji me nekiriye."

Ji aliyekî din ve endamê kampanya serjimêriya Kerkûkê Es`ed Cebarî bo Rûdawê wiha axifî: "Em bi rêya vê kampanyê hewldidin ku her kesî ji metirsiyên pêşerojê agahdar bikin. Jiber parlamen û encûmenê dahatû yê parêzgehê bo Kerkûkê meseleyeke çarenûsî ye."

Li gor agahiyên taybet bi Rûdawê zêdeyî 42 list û kesayetî li Kerkûkê navên xwe li ba Komîsyona Bilind a Serbixwe ya Hilbijartinan tomar kirine.

Silêmaniye li waliyekî nû digere

ELÎ HEME SALÎH

Rûdaw (Silêmanî) – Biryara îstîfakirina Dana Ehmed Mecîd ji postê walîtiya Silêmaniyê hat qebûlkirin û niha jî bo Silêmanî li waliyekî nû digerin. Tê gotin ku YNK ji dixwaze ji tirsa Goran bê hilbijartin ji aliyê Encûmenê Parêzgehê ve, waliyekî nû deyne. Ji bo walitiya Silêmanî navê Hakim Qadir yan jî Şoreş Îsmaîl derbas dike.

Waliyê Silêmaniyê Dana Ehmed Mecîd îstifa xwe pêşkeşî Serokê Herêma Kurdistanê û Serokê Hikûmetê kir û daxwaza xanenişînkirinê kir. Endamekî Encûmena Parêzgeha Silêmaniyê wiha dibêje: "Nêzîkî 25 endamên Encûmenê Parêzgeha Silêmaniyê nêzîkî ji Listeya Goran in û ger bi rêya hilbijartinên encûmenê navborî walî bê danîn wê ne di berjewendiya YNK'ê de be."

Rêveberê Asayîşê Giştî li Silêmaniyê Hakim Qadir û Berpirsê Ofîsa Hilbijartinên YNK'ê Şoreş Îsmaîl ku nave wan wek berendamtiya walitiya Silêmanî derbasdibe endamên YNK'ê ne. Serokê Encûmenê Parêzgeha Silêmaniyê Kawa Evdilla di derbarê destnîşankirina waliyê nû de wiha dibeje: "Ev tenê gotegot in û heta niha bi awayekî fermî biryara dawî nehatiye sitendin. Aliyên peywendîdar ji heta niha bo vê mebestê gotûbêj li ge min nekirine."

Di derbarê destnîşankirina waliyekî nû de, Arîkarê Wezîrê Navxwe li Silêmaniyê Celal Kerîm jî wiha dibêje: "Serokwezîr Dr. Berhem biryar dide kê dibe waliyê Silêmaniyê û heta niha keseki taybet nehatiye diyarkirin."

www.arsivakurd.org

Ji bo lêgerînên çareseriya kêşeya kurd TOHAV'ê panel li dar xist

"Ji bo çareseriyê guhertin û tekûzkirina desturê pêwîst e"

Em ji vegotina "kurd tune ne", derbasî vegotina "kurd hene, kêşe tineye" bûne. Xala dawî ya vê vegotinê "kurd jî hene, kêşeya kurdan jî heye."

Konferansa TOHAV'ê *(Wêne: Rûdaw)*

Rûdaw (Stenbol) - Roj tuneye ku li ser çareseriya kêşeya kurd panel, semîner an çalakiyek li dar nekeve. Yek ji wan jî, hefteya ku me li dûv xwe hişt, li Stenbolê ji hêla Weqfa Lêkolînên Hiqûqî yên Civakî TOHAV'ê ve pêk hat û pêrgî eleqeyeke mezin hat. Bi serpereştiya Weqfa Lêkolînên Hiqûqî yên Civakî TOHAV'ê, bi beşdariya gelek rewşenbîr, nivîskar, akademîsyen, sendîkavan, hiqûqnas, siyasetmedar û rojnamegeran li Otêla Taksîm Hill'ê paneleke bi sernavê "Di Kêşeya Kurd de Lêgerînên Çareseriyê" pêk hat. Axaftina vekirinê ya panela ku ji sê danişînan pêk hat, ji hêla Serokê TOHAV'ê Hakan Gündüz ve hate kirin. Beşê yekem a panelê, bi mijara "Em di çareseriya kêşeya kurd de di çi astê de ne? Libendemayîn û analîza kêşeyê" bi moderatoriya parêzer Şehnaz Turanê pêk hat. Wekî axaftvan; Endamê Hîndekariyê yê Fakulteya Fen-Edebiyatê ya Zanîngeha Suleyman Demîrel, Prof. Dr. Ahmet Özer, Şaredara Nisêbînê Ayşe Gökkan û yek ji gerînendeyên giştî yê Rojnameya Günlükê Ayhan Bîlgen beşdarî kir.

"Ji bo vê serdemê, bar dikeve ser zanyaran"

Ahmet Özer li ser serdema 70-80 salên Komara Tirkiyeyê jî wiha got: "Bi polîtîkayên red, înkar û asîmîlasyonê kurd di bin banê entegrasyonê de bûne hedefa polîtîkayên asîmîlasyona çandî. Ev kiryara hikûmeta navendî, dem bi dem gava ku li gorî dilan nemeşiya, bi pêkanîna rêbazên leşkerî hate dijwarkirin. Em ji vegotina "kurd tune ne", derbasî vegotina "kurd hene, kêşe tineye" bûne. Xala dawî ya vê vegotinê "kurd jî hene, kêşeya kurdan jî heye" pir girîng e."

Sekreterê Giştî yê KESK'ê Emîr Alî Şîmşek, Nivîskar Orhan Mîroglu û yek ji nivîskarên rojnameya Günlükê Yüksel Genç, mijara "Fikra raya giştî li ser pêvajoya çareseriya demokratîk çawa ye?" hate nîqaşkirin. Sekreterê Giştî yê KESK'ê Şîmşek, komên aştiyê yên ji Qendîl û Mexmûrê hatine, ji bo jiholêrakirina rewşa xitimandina siyasetê, wekî geşedaneke girîng bi nav kir û got di pêvajoya heyî de, dema eşkerekirina "Çareseriya Demokratîk" ya Hikûmeta AKP'yê hatiye û lazim e bi awayeke berfireh, parvekirina wê ya bi raya giştî re bê kirin.

"Hewcedarî bi medyayeke serbixwe heye"

Nivîskar Orhan Miroğlu di destpêka axaftina xwe de got ku ew bawer nake AKP kêşeya heyî çareser bike. Her wiha Mîroğlu îdîa kir ku DTP û AKP pêvajoya aştiyê bi awayeke xerab bi rêve dibin û her du partî rexne kir û wiha got: "Divê siyaseta kurd ji nû ve teşe bigire. Di meseleya muxatabiyê de DTP barê li ser xwe davêje."

Rojnameger Yüksel Genç jî bal kişand ser zihniyeta yekpare û ji hin êrîşên ku di demên dawîn de bi navgîniya medyayê pêk tên, mînak dan. Genç diyar kir ku hewcedarî bi medyayeke serbixwe heye.

Lêkolîner û Nivîskar Altan Tan di panela navborî de got ku di pêvajoya ku ew tê de ne de, kiryarên ku dewlet û AKP dixwaze bike, gelek zelal û berbiçav in. Tan wiha got: "Serekerkan Îlker Başbug, gava ku li Diyarbekirê bi nûnerên dezgehên sivîl re rûnişt, got, 'ji mafên kesane re erê, ji mafên komî re na.' Îro siyaseta ku AKP dimeşîne jî ev bixwe ye.

Danişîna dawî bi sernavê "Di çareseriya kêşeya kurd de rola aktoran divê çi be? Nêzîktêdayîna demokratîk, kiryarên pozîtîf, pêşniyarên çareseriyê" pêk hat. Parlamentera Batmanê ya DTP'yê Ayla Akat Ata, Lêkolîner û Nivîskar Altan Tan û Serokê Baroya Batmanê Mehmet Emîn Aktar wekî axifgerên dawî yên panelê bûn. Paşê parlamenter Ayla Akat Ata axifî û got dema ku AKP dest bi karê rêveberiya pêvajoya çareseriya kurd kiriye, ji baskeke leşkeran piştgirî wergirtiye û rastiya vê yekê zelal û berbiçav e.

Serokê TOHAV'ê Parêzer Hakan Gündüz di derbarê konferansê de pirsên Rûdawê bersivandin.

"Armanca me ya li darxistana bi van panêlan, ew e ku em dixwazin bi zimanek nû pirsgirêkên xwe yên bingehîn ku girêdayî me ne niqaş bikin û bi civakê re parvebikin. Me ev panêl jî bi heman mebestê li darxist. Bêguman ev pêvajayo niha em têdene di çareseriya kêşeya kurd de xwedî girîngiyeke mezin e. Me di derbarê mijarê de bi rewşenbîr û hiqûknasan re nîqaş kir û raman û pêşniyaziyên wan di derbarê rêya çareseriyê de vergirt. Armanca me rabûna bi erka xwe re ye ku em helwesta xwe li hemberî binpêkirina mafê mirovan diyar bikin. Bi vê têgehê em ferasata pergalê darizînin.Em dixwazin di pêşerojê de li Amed û Wanê jî van panêlan lidarbixin. Her wiha dîsa bi aktorên saziyên mafperwer yê civakî, û tekakesî, bi giştî dezgehên netewi û navnetewî re bikevin nav pêwendiyê û bi wan re pirsgirêkên xwe bînin rojevê da ku ji bo çaresereyê bi gavên ber bi çav bavêjin."

Tirkiye li demokrasiyê digere, lê hê gelekî jê dûr e!

Roja înê li Parlamentoya Tirkiyeyê rûniştineke girîng pêk hat, mijara Kurdan hat axaftin. Li goreyê şertên Tirkiyeyê gotûbêjekî balkêş bû û bi vê yekê tabuyekî jî hat şikestin.

Ev mijar, heta nuha li pişt deriyan, wek „pirsa terora cudaxwaziyê", karekî asayişê dihat axaftin. Bi rûniştina Meclisê -ku her tişt bi riya televizyone li pêş çavê miletê derbas bû-, hat pejirandin ku doza Kurdan mijareke siyasî, civakî, kulturî ye û hewce ye jê re çareseriyeke siyasî bê dîtin.

Ev yek ji bo zihniyeta tirkçitî û kemalistiyê darbeyeke mezin e. Ev gotûbêj êdî ketiye nav xelkê Tirk û dê berdewam be. Tiştên îro derbarê doza Kurdan de tê gotin, kêm in. Lê hewce ye em vê mijarê ji aliyê Tirkan ve binirxînin. Tirk 86 sal bi siyaseteke vir û derewîn hat xapandin. Ev siyaseta înkarê îro têk diçe, xelkê Tirk dibîne ku tiştên heta îro ji wan re hatiye gotin, çîrok bûne û ne rast in.

Ev yek ji bo prosesa guhorîna têgihêştina civakî û zihniyeta netewî ya Tirkan zêde zêde girîng e. AKP di vê babetê de bi rastî jî karekî pîroz dike. Mijara ku AKP navnîşana çareseriya doza Kurd nine, mijareke din e. Helbet tevgera welatparêza Kurd divê bi xwe hebe. Em nebin ne AKP û ne jî partiyeke din ya Tirkiyeyê doza me çareser nake. Lê pêwist e, em ferq û cudahiyên nav partiyên Tirkiyeyê bibînin û li gora wê bernameya xwe daynin. Rûniştina Meclisê di vî warî de manîdar bû.

Berê jî me di nivîsarên xwe de işaret pê dabû ku li Tirkiyeyê mijara sereke, hebûna pevçûneke kûr di nabeyna statûkoperestan û hewldanên „reformxwaziyê" de ye.

Rûniştinên roja 10 û 13ê mehê bûn delîlên vê yekê. Hem bi axaftin û hem jî bi sembol, rola hêzan xuyadikir. Roja sêşemê CHPa kemalist û ultranasyonalist bi pankartên putperestiya Ataturk li Meclisê (!) rezalet derxist. Nûnerê wan qaşo bo çareseriyê „qetlîama Dersimê û ya Şêx Saîd" pêşniyar kir! Wê rojê MHPya tirkçî ya turanî li ber CHP'ê gelek mulayîm xuya kir.

Roja înê, CHP'ê vê rezaleta xwe berdewam kir. CHP'yiyan du xortên ji rêxistina Dogu Perinçek ku nuha ji ber doza Ergenekonê di zindanê de ye, anîbû ji bo protestoya AKP'ê li cîhê temaşevanan bi cîh kiribû. Her wisa diya askerekî kuştî jî anîbû. Dayika asker jî wekî xortên Perînçek demê ku nûnerê AKP'ê axaft, bi ala Tirk derket xwest AKP'ê protesto bike! Gotara serokê MHP'ê, yê CHP'ê û rengê protestoya ji cihê gohdarvanan hemî hevdu temam dikir: Tirkçîtî, kemalizm, şerxwazî, çeplêdan ji bo militarizmê û statukoperestî...

Gotinên Deniz Baykal û Deniz Bahçelî eger hinekî ji hevdu cuda be jî, lê naveroka axaftin û pêşniyariyên wan weka hevdu bû. Herdû jî bûbû zare zara wan, diqîriyan, digotin: „Ev karê hûn dikin, hêrişkariyek e dijî prosesa miletê Tirk, hûn pêvejoya miletbûna Tirk têk didin, hûn dibin sedem ku dê hinekî din (kurd) jî bibin milet"! Vêca zirt û tehdîdan didan û digotin, „em dê li pêşiya vê îxanetê rawestin û nehêlin...."! Pêşniyariya wan jî ev bû: "Têkil nebin, bihêlin bila wisa berdewam be, şerê „terorê" bikin û terorê di xwînê de bigevizînin, herkes divê xwe mensûbê nasnameya miletê Tirk qebûl bike, niyetên ji derveyê vê divê rê lê bê girtin". Yanî bi kin û kurt, siyaseta 86 salan ya înkar û tunekirinê dewam bikin. Digotin, eger pêwist e, em dikarin bi hevra hinekî boyaxeke nû li siyaseta rziyayî bidin.

Me rûniştinê ji serî heta dawî gohdarî kir. Karê demokrasiyê, mirovayetiyê, hemdemiyê li Tirkiyeyê zahmet e, jê re hê gelek gotûbêj û xebat divê. Belê, ev zahmetî hene, lê ji gelek sedeman Tirkiye li demokrasiyê jî digere. Bes, demokrasiyeke rasteqîn, yeka ku Kurd û demokrat pê razî, ji sistemeke wisa, Tirkiye hê jê gelek dûr e. Tişta li Tirkiyê dibe, ji bo prosesa demokratîzebûnê, destpêk e. Ev bi salan e, mixabin Tirkiye hê jî di pêvejoya destpêkê de ye. Sedemeke girîng tirsa ji doza Kurd û Kurdistanê ye. Vê tirsê feraseta piraniya rayedarên Tirk girêdaye, wan kor kiriye.

Li dawî, çend têbiniyên kurt. Wekî mirov van axaftinan dinirxîne, dibîne ku Meclisa Tirkiyeyê gelek paşketî ye. Zanista demokrasiyê û rêzgirtina li normên mirovî gerdûnî (universal) gelek qels e. Mejiyê gelekan bi nijadperestî û şovenistiya Tirk dagirtî ye. Dijminahiyeke xurt beramberê Kurdan û Kurdistanê berdewam e. CHP bi destê klîkekî kemalist-tirkçî (Baykalciyan) roleke ultranasyonalist statukoperest pîs hildaye ser milê xwe. Ev hêza ku ji xwe re dibêjin „ulusalci" hêzeke ultranasyonalist neo-faşîst e û parçeyek ji oligarşiya burokratîk-kemalist in. Şerê desthilatê tê kirin. Hedefa wan AKP û kurd in. Di vê prosesê de du alî peyda bûne û ev yek di rûniştinê de jî xuya bû. Hevbendiyeke xwezayî peyda bûye: Hevkariya AKP'ê, liberal û demokratan û ya Kurdên welatperwer. Hewce ye tevgera Kurdewar bi zanatî û bi bername piştevaniya vê hevkariyê bike. Dijminahiya AKP'ê doh jî îro jî ne ji berjewendiya xelkê kurd e. Axaftina Ahmet Tuürk û helwestê DTP'ê baş bû. Tevgera Kurd xwe bi çiqasî ji cepha kemalistan dûr bixe, ewqasî dê ji bo miletê me bixêr be.

www.arsivakurd.org

Deriyê sînor ê navbera Nisêbîn û Qamişloyê

Ser û binê xetê nêzî hev dibin

Di sînorê navbera Suriye û Tirkiyeyê de êdî wîze nayê xwestin. Ji herdu aliyan bi hezaran kes bi hêsanî sînor derbas dikin. Ev çûn û hatina hêsan Binxet û Serxetê kir yek.

SÎRWAN H. BERKO

Nisêbîn (Rûdaw) - Roja 9'ê mijdarê Almanya salvegera rûxandina Dîwarê Berlînê pîroz kir. Ev 80 sal in ku di navbera Tirkiye û Sûriyeyê de sînorekî bi dirêjahiya 822 km kurdên li her du dewletan perçe dike. Îro li herdu aliyan bi dehhezaran malbat hene, ku ji hev hatine cudakirin. Ji ber xeta trênê ya dîrokî ya Bexdayê, ku di navbera herdu dewletan re derbas dibe, Bakurê Kurdistanê wek "Serxet" û Rojavayê Kurdistanê ji wek "Binxet" tên binavkirin. Da ku kurdên herdu aliyan serdana hevdû bikin, berê pêwîstî bi wîzeyê hebû, ku ji bo wê ne tenê mesrefeke mezin pêwîst bû, lê herwiha li herdû aliyan gelek astengên din derdiketin holê. Lê ji îlona îsal ve Tirkiye û Sûriye biryar dan ku sîstema wîzeyê bê rakirin. Me serdana dergehê Nisêbîn-Qamişloyê kir, ku li kêleka dergehê Bab el-Hewa duyemîn dergehê sînor di navbera Sûriye û Tirkiyeyê de ye.

Nêzîkî 50 kes tevî kîs û çenteyên di destên xwe de li ber deriyê navbera Nisêbîn û Qamişloyê sekinîne. Jin, mêr, ciwan û pîrên dixwazin serdana Sûriyeyê bikin.

Pêwîstiya Îbrahîm Hisên libendemayîna wîzeyê êdî nîne, ew li Qamişloyê dijî û dixwaze serdana xaltîka xwe ya li Nisêbînê bike. Di rûyê Kurdê 42 salî de zû eşkere dibe bê çiqasî ew îroj kêfxweş e. Ew dibêje, bo wîze vergirtinê berê neçar bû ku biçe sefaretxaneya Tirkiyeyê ya li Helebê. Lê ji ber ku çûna Helebê bi westandin û pir mesref bûye, ew kêm caran hatiye Nisêbînê: "Niha piştî ku wîze hatiye hilanîn, pasaporta min di bêrîka min de ye, kengê ez bixwazim, têm ji derî derbas dibim û mirovên xwe dibînim."

Kesê ku ji herdû aliyan bixwaze serdana aliyê din bike, li derî wîzeyekê ji bo sê mehan distîne. Di vê demê de mirov dikare li gorî kêfa xwe biçe û vegere. Parêzer Îbrahîm Hisênbalê dikşîne ser dikanên bazirganên Rojavayê Kurdistanê ku sûdê ji vê rewşa nû digrin. Ew wiha berdewam dike: "Tiştin hene li cem me, li Qamişloyê erzan in, xelkên Serxetê ji bo stendina tiştên erzan tên cem me. Berê rewşa dikandaran xerab bû, niha baştir bûye."

Nifusa Umer ji bi vê azadiya nû kêfxweş e. Ev xanima 33 salî ji bajarê Amûdê ye û ev neh salên wê ne ku li Nisêbînê bi kurê xaltîka xwe re zewicî ye. Dayika du zarokan heta niha salê carek yan du caran serdana malbata xwe ya Amûdê kiriye. Ew dibêje ku sedema vê yekê mesrefa zêde bûye: "Cara dawîn ku ez çûm Binxetê, ez mecbûr bûm 7 hezar lîrayên Sûriye bidim. Hingê min digot 'ez heta saleke din, yan jî du salên din nema diçim wir. Ji ber ku rewşa me ya diravî ne baş e. Berê ku bavê min an dayika min nexweş biketana, min nikaribû biçûbûma serdana wan. Ez hin kesan dinasim ku ev çardeh salên wan li Serxetê derbas bûn, bê ku bikaribin xwediyên xwe yên li Binxetê bibînin."

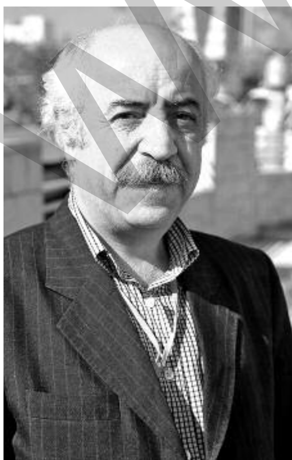
Niha ji wîze ne belaş e lê nirxê wê ne zêde ye. Ji bilî aliyên erênî herwiha aliyên din jî hene. Hisên Umer ji Nisêbînê ye û berî çend rojan serdana Qamişloyê kiriye. Dema Umer ji Qamişloyê bi çend kilo çayê di dest de tê derî, da ku derbasî Nisêbînê bibe, ew rastî bûyereke ne xweş tê: "Tirkan çaya min ji min stend û hişt ku ez tenê kiloyekê bi xwe re bibim. Berê rewş ne wiha bû, mirov dikaribû li gorî kêfa xwe tiştan bibe û bîne."

Enûda Ehmed ji ber rewşa nû ne kêfxweş e. Ev bîst sal in ku Kurda 47 salî di navbera Binxet û Serxetê te bazirganiyê dike. Bi çenteyekî tijê alav ew îroj hatiye Nisêbînê. Ew dibêje berî ku bidestxistina wîzeyê hêsan bibe, wê bêtir tişt bi xwe re dianîn. Lê rewş xerab bûye, wek ku ew dibêje: "Tirk nema dihêlin ku feyde li kesekî bibê, li aliyê Sûriye dihêlin. Eger mirov diyariyan bi xwe re bibe xem nake, lê tiştên ticarî nema tên derbaskirin. Ziyanek mezin digije me."

Ji bilî kesên normal herweha karkerên ji Rojavayê Kurdistanê jî sûdê ji guhertinê digirin. Mersûma 49'an, ku serokê Sûriyê Beşar el-Esed ew berî salekê derxist, bi taybetî ziyan gihand warê avakirinê. Ji ber qedexekirina kirîn û firotina malûmilkên li herêmên kurdî bê destûra dezgehên ewlekariyê hema bêje nema xanî tên avakirin.

Hafiz Mûsewî:

Medyaya Îranê di qonaxa 'reş' de ye!

Hafiz Mûsewî (Wêne: Rûdaw)

KAWA ŞÊX EVDILLA

Silêmanî (Rûdaw) – Edîtorê Kovara daxistî Karname, Hafiz Mûsewî di hevpeyvînekê li gel Rûdawê de baldikişîne ser rewşa xirab a ragihandinê ya di bin desthlatdariya Ehmedînejad û dibêje ku desthilatdariya niha qonaxa herî reş û tarî ya ragihandinê li Îranê ye. Bi baweriya Mûsewî ragihandina Îranê tu caran di qonaxeke zêrîn de derbas nebûye, jiber rojnamevanên Îranî dema ne li gor kêfa dewletê weşanên bikin, hemû derî ji wan re tên girtin.

Serokkomariya Mihemed Xatemî ku di sala 1997'an de dest pê kir, wek qonaxa vekirina deriyên girtî li Îranê tê naskirin. Aktîfbûna sazî û rêxistinên civaka sivîl û ên jin û ciwanan wek berhemeke Xatemî yê reformxwaz tên jimartin. Di serdema wî de sazî û rêxistinên civaka sivîl aktîfbûn û rojnamevaniya nivîskî li gor îro bêhtir azad bû û kolanên Îranê bûbû hembêza hinek corên din ên rojnameyan ku deng û rengê wan ji yên berê cuda bûn. Lê di dawiya desthilata wî de Hafiz Mûsewî neçar ma rojnameya xwe bipêçe û dergehê wê bigre.

Mûsewî red dike ku rojnamevaniya Îranê di "serdemeke zêrîn" de derbas bûbe: "Li Îranê herdem wiha ye ku temenê rojnameyeke ne bi dilê dewletê be dirêj najo. Ji bilî rojnameyên wek Îtila`at, Khan, Hmşehrî tu rojnameyeke din tune gihabe vir, hemû di nîvê rê de hatine teqînandin."

Li gor maddeya 15'mîn a yasaya destûra Îslamî ya Îranê, mafê neteweyên ne Faris heye ku bi zimanê xwe di qonaxa seretayî de dexwendina xwe bikin, lê di rastiyê de ev madde nehatiye bikaranîn. Mûsewî wiha dibêje: "Bê guman li gor Tehran û bajarên din ên Îranê, navçeyên kurd bi deh caran xirabtir in û di bin guşarên dewletê de ne."

Dema di sala 2005'an de Ehmedînejad desthilatdariyê xiste destê xwe, Hikûmeta Îranê dest bi girtina hin rojnameyan kir û mafên ku hatibûn standin yek bi yek kêm kir. Di warê medyayê de karê Ehmedînejad ê dawî daxistina rojnameya bi navê Îtimad Millî ku organa partiya Mehdî Kerubî ye, girt.

Hafiz Mûsewî dibêje ku ragihandina azad û vekirî dema ku derfet ditîbe bandoreke mezin li ser dewleta Îranê kiriye, lewre derfet nayê dayin û temenê wan rojnameyan dirêj nabe."

Ev cara dûyem e ku Mûsewî seredana Herêma Kurdistanê dike, di derbarê rewşa herêmê de wiha dibêje: "Nikarim rojname û weşanan bixwînim, lê hest bi vê azadiya ramanê û nerînên cuda û çapemeniyê dikim. Lê divê bandora tradisyonên Sunnî liberçav neyê girtin ku hinek ji wan li pêşiya rewşa nû dibin asteng."

Qebûlkirina qanûna hilbijartinê firsetek nû ye

Mustafa Şefîq Edilbî

Piştî danûstan û gelek astengan, qanûna hilbijartinan li Parlamana Îraqê hat qebûlkirin. Li gor qanûna ku hatiye pejirandin, divê weke tevaya Îraqê, li Kerkûk û deverên din yên nak hilbijartin bên lidarxistin. Herwiha li gor xala 4'ê ji maddeya 6'an a zagona navborî, heya ku hejmara dengderan bi temamî ji aliyê komîsyonek taybet ve neyê sererast kirin, encamên van hilbijartinên li Kerkûk, an jî her devereke din, nabê mînak, yan belgeyek ji bona çareseriya pirsên rêveberî, an jî siyasî li van deveran. Her di xala 3 ya heman maddê de tê gotin, eger ku di serjimêriyê de bê xûyanîkirin ku hejmara şêniyan li deverekê di sala 2009'an de ji sedî 5'ê zêdetir bilind bûye, ew rêje nayê qebûlkirin. Ev jî weke sînorek ji bona veguhastina şêniyan ji hinek deveran bona deverên din, bi armancên siyasî, hatiye berçavkirin. Li gor nirxandinên siyasî yên kurdan û derva jî, ev zagon bi vî awahî di berjewendiya kurdan de ye.

Bê guman pejirandina yasayê bi xwe ji bona kurdan xalek erênî ye. Eger ku ji aliyekî ve xwestine ku dest û lingên kurdan bi vê yasayê girê biden û rê nedin dengê kurdên Kerkûkê bibe bingeha çareseriyê, lê berovajî vê yekê, divê astengên bi vî awahî ji bona kurdan nebine dîwarên derûnî ku kurdan sist bikin. Ev zagon derfeteke giring e jî bo ku kurd hemî ew propagandayên neyar, yên ku heya niha li dijî kurdan dihatin kirin, vala derbixe û ispata Kurdistanî bûna Kerkûkê carek din jî cihanê re bide xûyanîkirin. Astengkirina yasaya hilbijartinan û derengxistina vê yasayê ji bona kurdan xaleke negatîf bû, yanî wext ji dest kurda bir. Di dest kurdan de wextek kêm heye, lê tevlî vê yekê jî divê di van du mehên bên de kurd bi şêweyekî giştî gelekî çalak kar biken, ji bo ku hem ji bona tevayiya Îraqê, hem jî bona Kerkûkê encamên baş bi dest bixin.

Gelek aliyên neyarên kurdan dibêjin ku di hilbijartinên sala 2005'an de kurdan ji valahiya desthilata navendî ya Îraqê feyde kirine û dengên zêde bi dest xistine û di hilbijartinên bê de wê kurd nikarin van encamên berê bistînin. Li gor nêrîna min jî, kurdan di demên derbasbûyî de nikaribûn weke pêwîst bixebitin û dengê hemû kurdan bi dest bixin, nexasim li deverên ku ew dem teze ji destê rejîma Saddam rizgar bûbûn. Lê di van hilbijartinan de derfetek baş heye û kurd dikarin bigihin her derê. Ji ber vê çendê divê kurd kar bikin ji bo ku derfetên ku dema borî ji bona Kerkûkê winda kirin, vê carê bi şerekî demokrasî xurt qezen bikin. Hej rewşa siyasî li Baxdayê tam ne zelale, aliyên ereban tam li hev nekiriye. Ev jî dibe sedem ku gelek pilanên derva, yên li dijî kurdan, weke ku tê xwestin, nemeşin. Bi kurtî, hêj li Bexdayê valatî heye.

Serdana Serokê Herêma Kurdistanê birêz Mesûd Barzanî ji bona Ewrûpayê gavek giringe ji bona bidestxistina piştevaniyeke zêdetir. Lê gelekî giringe ku kurd li Kerkûk, Mûsil, Diyala û heya li Baxdayê jî dengên baş bi dest bînin. Encamên van hilbijartinan wê deriyekî nû veke ji bona çareseriya pirsên bê bersiv. Vebûna rê li ber hilbijartinan pêşveçûnek erênî ye, lê eger kurd giraniya xwe nedin ser vê çendê, dibe berevajî vê yekê, encam li dijî kurdan jî bin.

Serokê Herêma Kurdistanê Barzanî bo Rûdawê:

Cihê bidestanîna mafê kurdan parlamen e

WLADIMIR VAN WILGENBURG

Brûksel – Serokê Herêma Kurdistanê li paytexta Yekitiya Ewrûpa (YE) li Brûkselê bo Rûdawê ragihand ku herçiqasî ra û nerînên cuda di navbera hêz û partiyên Kurdistanî yên ku beşdarê hilbijartinên Parlamena Îraqê dibin hene jî, wê kurd li Bexdayê xwedî yek helwêst bin.

Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî hefta borî bi serdaneke fermî hat Brûkselê. Barzanî piştî ku li pêşberê Komîteya Peywendiyên Derve ya Parlamena Ewrûpayê bersiva pirsên rojnamevanan da. Barzanî li ser pirsa Rûdawê, "ka gelo beşdarîkirina aliyên Kurdistanî bi awayekî cuda di hilbijartinên Îraqê de karîgerî û desthilata siyasî ya kurd li Bexdayê kêm nake?" wiha got: "Me danûstandin li gel tevahiya partiyên siyasî yên Kurdistanê kiriye. Ji ber biryar hatiye standin ku hilbijartin bi listeyên vekirî bin, êdî pêkanîna listeyeke hevbeş ku hemû partiyan bi ra û nerînên cuda li xwe bigre zehmet e, lê belê di pêşerojê de li nav Parlamena Îraqê helwêsteke me ya yekgirtî wê hebe."

Piştevaniya YE bo Kurdistanê

Di dirêjiya vê geştê de ku Barzanî tê de serdana hinek welatên Ewrûpayê kir û li gel serokên Ewrûpî civiya, roja 10'ê mijdara 2009'an gihîşt Brûksel a paytexta YE û li wir ji aliyê Cîgirê serokê Komîyona Pêwendiyên Dervê yê Parlamena Ewrûpayê Fiorello Provera, serokê Delegasyona Îraqê ya Parlamena Ewrûpayê Struan Stevenson û Jim Mcevoy ve hat pêşwazîkirin û li baregeha YE'yê gotarek pêşkêş kir. Serokê Herêma Kurdistanê di gotara xwe de behsa rola Herêma Kurdistanê di çarçoveya Îraqê de kir û ragihand ew şanaziyê bi rola Herêma Kurdistanê ve dike ku demokrasî bipêşxistiye û hilbijartineke azad pêk aniye.

Barzanî daxwaz ji YE'yê kir ku piştevaniya Kurdistanê û proseya demokrasiyê li Îraqê bikin. Herwiha daxwaz ji welatên Ewrûpayê kir ku zêdetir sermaye binin Başûrê Kurdistanê, nemaze di projeya enerjiyê ya xêta Nabucco de: "Girêdana boriyên veguhastina gaza Îraqê bi rêya Nabucco dihêle Kurdistanê roleke giring li navçeyê bilize." Serokê Herêma Kurdistanê herwiha daxwaza hevkariyê li YE'yê kir û wiha axivî: "Damezrandina îdareyeke serkeftî û sistemeke baş a tendirustî û perwerdeyê, herwiha hebûna sistemek dadwerî ya serbixwe û hikûmeteke şefaf li Kurdistanê."

Barzanî herwiha behsa hewldanên Hikûmeta Kurdistanê yên bihêzkirina rola jinan û parastina mafên wan kir û daxuyand ku ew bi xwe bo baştirkirina rewşa jinan li Kurdistanê kar dike. Barzanî bal kişand ser siyaseta Hikûmeta Herêma Kurdistanê û parastina mafê netewên ne kurd li Herêma Kurdistanê û ragihand ku hikûmet pêdagir e li ser parastina mafên ereb, tirkmen û Xiristiyaniyên Kurdistanê.

Peywendî li gel Tirkiyeyê

Mesûd Barzanî daxwaz ji welatên Ewrûpayê kir ku bo domandina peywendiyên baş ên navbera Hikûmeta Kurdistanê û Tirkiyeyê bikin: "Bi baweriya min di pêşerojê de peywendiyên me li gel Tirkiyêyê digihin asteke herî baş. Di gelek waran de jî, wek civakî û aborî em hevkariya hevdu dikin. Niha nêzikê 400 şirketên tirkî bi sermayeke dora 5 milyar Dolaran li Herêma Kurdistanê ne."

Mesud Barzanî li gel Serokkomarê Awustûryayê Heinz Fischer

Çareseriya pirsgirêka kurd li Tirkiyeyê

Serokê Herêma Kurdistanê Mesûd Barzanî di bersiva pirsa hinek rojnamevanên tirk de got hê zû ye ku li ser pêngavên vê dawiyê yên Hikûmeta Tirkiyeyê ku ji bo çareserkirina pirsa kurd avêtin, bê axaftin: "Çareseriyeke siyasî ya aştiyane ewqasî ne hêsan e, lê ez piştevaniya çareseriya aştiyane û berdewambûna wê dikim." Barzanî herwiha ragihand ku Hikûmeta Herêma Kurdistanê amade ye, di meseleya teşwîqkirina penaberên Qempa Mexmûrê bo vegerê, hevkarî bike.

Barzanî herwiha got ku 'nabe şer rêya bidestanîna armancan be' û wiha domand: "Eger proseya siyasî li holê be, pêwîstiya bikaranîna çekan namîne. Divê kurd mafên xwe li parlamen û bi rêyên aştiyane û siyasî bidestxin." Barzanî got ku guherîna siyaseta Tirkiyeyê, ku bi awayekî aştiyane pirsgirêka kurd çarser bike, karekî dilxweşker e: "Ev guherîneke giring e, herwiha pêşveçûneke balkêş e. Dema te behsa pirsa sereki kir û te hewl da çareseriyekê jê re bibînê, ti hinceta PKK'ê namîne bo ragirtina çekan û wê berê xwe bide jiyaneke asayî û aştiyane û proseya siyasî."

Rexne li siyaseta petrolê ya Îraqê

Xaleke din ku Barzanî behsa wê kir, pirsa berhemanîna petrolê û dabeşkirina dahatên petrola Îraqê bû. Serokê Herêma Kurdistanê eşkere kir ku Kurdistan heta dawiya sala 2011'an bername daniye ku astê şandina derve ya petrolê bigijîne milyonek bermîlên petrolê di rojê de. Ji wan 100 hezar bermîlên petrolê yên ku di 1'ê hezîrana 2009'an de ji Kurdistanê destpêkir û bi rêya boriyên niştimanî yên Îraqê bo nav xaka Tirkiyê tên şandin – bi texmîna çavdêran ev petrola Kurdistanê salane nêzîka 3 milyar Dolaran tîne nav sandoqa dahatiyên Hikûmeta Îraqê – tenê ji sedî 17'ê wê vedigere Herêma Kurdistanê. Herêma Kurdistanê dixwaze Bexda mafê şirketên petrolê bide û yasaya dabeşkirina dahatiyên petrolê jî derxe.

Barzanî rexne li siyaseta petrolê ya Bexdayê girt û da zanîn ku Wezareta Petrolê ya Îraqê heta niha 8 milyar Dolar bo bilindkirina astê berhemanîna petrolê xerc kiriye, lê got: "Mixabin astê berhemanînê daketiye."

Serokê Herêma Kurdistanê rexne li Bexdayê girt ku ew gelek caran meseleya şandina beşê dahatiyê bo Hewlêr wek çekek siyasî bikartînin: "Ew pere rasterast li ser hisabê Hikûmeta Kurdistanê bên danîn û êdî bi rêya Wezareta Darayî ya Îraqê neyê şandin."

"Bê wî jiyan gelek zehmet e"

Gülten Kaya dibêje ku hebûna Ahmet Kaya gelek mezin bû; ew piştî mirina Kaya 9 sal bê wî lê hertim bi wî re jiyaye.

Ahmet Kaya *Gülten Kaya*

Köln (Rûdaw) - Hunermendê kurd Ahmet Kaya piştî 9 salan dîsa kete rojevê. Hevjîna wî Gülten Kaya û gohdarên wî roja 16'ê li Parîsê li Goristana Pere Lachaise amade bûn. Gülten Kaya bibîranî ku wan her du salan careki berhemeki wî çapkirine û wê hewldanên wiha berdewam bikin. Gülten Kaya destnîşan kir ku ev 9 salên ku bê wî derbasbûne gelek zehmetiyan dane wê, "Jiber ku hebûna wî tiştekê mezin bû, piştî ku ji nava me koç kir, valahiyeke pir mezin li dû xwe hişt. Bê wî jiyan gelek zehmet e. Min neh salan bê wî, lê bi wî re derbas kir."

Hunermendê kurd Ahmet Kaya 9 sal berî bi boneya ku ewê bi kurdî stranekê çê bike, rastî hewildana lincê hat û neçar ma ji Tirkiyeyê koç kir. Jiyana Kaya ya di 1957'an de li Meletiyê dest pêkirî, di 16'ê mijdara 2000'an de li Parîsê bi dawî bû. Hevjîna wî Gülten Kaya bi mabesta bîranîna wî roja 14'ê mijdarê ji Stenbolê çû Parîsê. Gülten Kaya ji Rûdawê re ragihand ku Ahmet Kaya bi stranên xwe ji her aliyan mîrovan dianî cem hev û di tevahiya jiyana xwe de bi sekna xwe ya wêrek, demokrat û mirovhez dihate zanîn, tu caran li hemberî zordariyan gotina xwe veneşart. Kaya gotinên xwe wiha domand: "Ew dibû pire di navbera kes û gel û aliyan de. Min hertim helwest da xwe ku ew neyê jibîrkirin, ew neheqiya ku lê hat kirin divê neyê jibîrkirin."

Gülten Kayadi axaftina xwe de pêşniyaziya Wezîrê Çandê Ertuğrul Günay û gotinên Serokwezîrê Tirkiyeyê R.T. Erdoğan bibîrxist û got hewldanên wan erênî ne, lê divê ew eyb û serma ku li dijî Ahmet Kaya hat kirin, divê neyê jibîrkirin. Gülten Kaya got ku ew niha naxwaze gora Ahmet Kaya bibe Tirkiyeyê: "Hinek guhertin hene, lê welatê ku ez gora Ahmet bibimê ne Tirkiyeya niha ye. Ahmet Kaya kurd bû; lê nikaribû bi zimanê xwe bisitre, ev jî eyb û şerma dewletê bû ku zimanê gelek qedexe kiribû. Wî di salên navbera 1985 û 2000'an de hemû stranên xwe bi tirkî çêkir. Lê dema ku bi zimanê xwe xwest stranek bêje wî linc kirin, tiştê nema ku anîn serê wî. Kesên ku êrîşê wî kirin jî wî welatî ku digotin em jê hezdikin re wisa eyb û şermekî mezin peyda kirin ku hêj nayê paqijkirin."

Ahmet Kaya li bajarê Meletiyê hatibû dinyayê, lê ji ber pirsgirêkên aborî di zarokatiya xwe de ji warê bav û kalan koçê Stenbolê kir û demek li Komeleya Zanistên Gel xebitî.

Piştî darbeya 1980'yan tu şirketan qasetên Kaya dernexistin. Lê Kaya tu carî dest ji têkoşîna xwe berneda, piştî konserên gel eleqeyek mezni nîşan da yekem albûma xwe ya bi navê, "Nedirî Zaroka Min" bi derfetên xwe derxist. Album hat berhevkirin û Kaya hat binçavkirin. Paşê têkoşîna Kaya bi vî awayî dom kir.

Doktora ya Nebî Kesen hat weşandin

Köln (Rûdaw) - Akademisyenê kurd û nivîskarê Rûdawê Nebî Kesen lêkolîna xwe ya doktorayê weşand. Navê lêkolîna Nebî Kesen, "Pirsgirêka kurd di pêvajoya tewlibûna Tirkiyeyê ya Yekitiya Ewrûpa de" ye. Lêkolîn ji alî weşanxana Nomos Verlagsgesellschaft hat çapkirin.

Piştî weşandina lêkolînê Nebî Kesen bi awayeke fermî sifeta doktoriyê vergirt. Di pirtûkê de beşên wek; "Wek berendam têkiliyên aborî û siyasî yên YE û Tirkiye, pirsên taybetî di pêvajoya danûstandinan de, pirsgirêka kurd di danûstandinên endametiyê de, tesîrên îndîrekt yên nêzîkbûna YE ya Tirkiyê li ser çareserkirina pirsgirêkan, di çareserkirina pirsgirêka kurd li Tirkiyeyê de bandora direkt ya YE'yê."

Navnîşana temînkirina pirtûkê. Nomos Verlagsgesellschaft / Waldseestraße 3-5 / 76530 Baden-Baden.

www.arsivakurdi.org

Sernûser û Xwediyê Kovara Zevî Arşevê Oskan:

Zevî di kovargeriya kurdî de heyamek e!

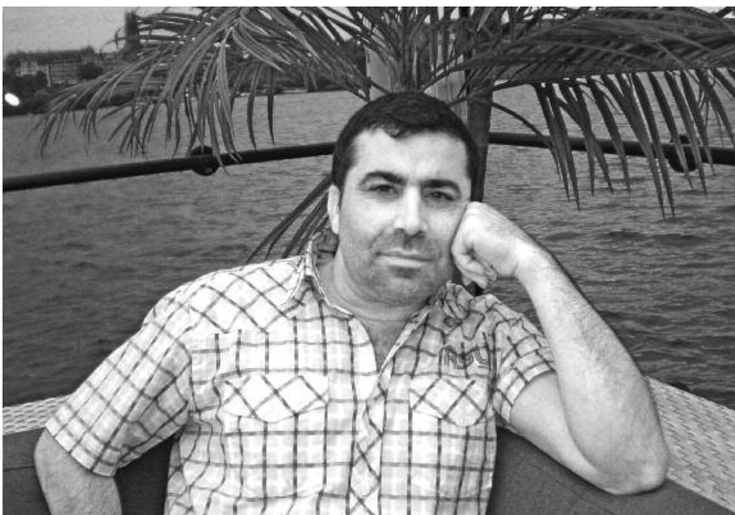
"Şertên ku li ser zimanê kurdî hatibû ferzkirin, li ser ziman û edebiyata Îsrailê nehatibû ferzkirin! Heta ji wan hatiye, bi her du destan zimanê kurdî zevt kirine. Ji ber vê yekê ye ku kurdekî Başûrê Biçûk bixwe jî, li mala xwe bi erebî napeyîve."

SALİHÊ KEVİRBİRÎ

Stenbol (Rûdaw) - Arşevê Oskan yek ji nivîskar û helbestvanê kurd yê Başûrê-Rojava ye ku nêzîkî 25 sal in xemxuriya zimanê kurdî/kurmancî dike. Di sala 1967'an de li gundekî bi navê Birkinêsê yê ser bi Dirbêsiyê hatiye dinyayê. Oskan ji sala 2004'an ve li Hamburga Almanyayê dijî. "Hêviyên Birîndar, helbest, 1995", "Kê Gul Çinî, helbest, 1999", "Berbang Qedexe ye", helbest, 2001", berhemên çapkirî yên Arşevê Oskan in. Gava Kovara Zevî tê gotin, Arşevê Oskan tê bîra kurdînûs û edebiyathezan. Oskan yek ji avakar û rêveberên Kovara Zevî ye ku di nav kurdên başûrê rojava de baş tê naskirin. Zevî, di navbera salên 2001-2003'an de, di nav şert û mercên dijwar de 10 hejmar pêşkêşî xwînerên xwe dike. Arşevê Oskan, li ser kar û xebata Kovara Zevî pirsên Rûdawê bersivandin…

Kovara Zevî; yekem car li ku çap bû?

Kovara Zevî, yekem car li Birkinêsê ango li gundê ku ez lê ji dayik bûme, ji dayik bû û hejmara yekem li ser du kompûter û du amûrên çapê çap bû. Ya rast, hejmara yekem, hema bêje wekî hejmara ceribandinê bû, da ku em di wê de derfetên xwe binasin, bê emê karibin berdewam bikin an na? Me dît ku emê bikarin, lewre li ser wê binyadê, me berdewam kir. Ji sê mehan carekê, hejmarek derdiket. Her ku çû me hejmara çapê zêdetir kir. Heta hejmara dawiyê gihişt 800 hebî.

Avakar û rêveberên Kovara Zevî Arşevê Oskan (Wêne: Rûdaw)

Çend hejmar derketin, weşana xwe ji kengê heta kengê domand?

Roja ku ez, Xemginê Remo û Îsa Oskan ku hinek xwendina wî di bikaranîna komputerê de hebû, me biryara derxistina kovarê wergirt, roja 10'ê sibata 2001'ê bû û me ew roj wekî rojbûna kovara Zevî destnîşan kiribû. Lê hejmara yekem di dawiya adara 2001'ê de derket û belav bû. Ji sala 2001 heta dawiya 2003'an 10 hejmar derketin. Sê mehî bû. Me girani dida ser pirsa periyoda wê, ji ber ku ev pirs xemsariyeke mezin li cem xwendevanên me çêkiribû. Bi vî awayî, di nav dijwarî û awayeke nîvdizî de em gihan dawiya 2003'an.

Kesên tê de dinivîsand kî bûn?

Kesên ku li welêt dijîn tê de dinivîsand. Bêwar Brahîm, Mihemed Seyîd Husên ku ew jî vê dawiyê bû yek ji endamê komîta kovarê û Berzo Mahmûd, Deham Ebdulfetah, Konê Reş, Dilawerê Zengî, Ferhadê Îçmo, Diya Ciwan, Ciwanê Evdal, Baran Baravî, Anahîta, Xemginê Remo çend nav in ku di kovarê de berhemên wan ên hêja hatin weşandin. Helbet ji derve jî, gelek caran berhem ji me re dihatin. Heta ji me dihat me cih dida berhemên wan jî. Bo nimûne, Bavê Berzan ji Pirtûkxaneya Kurdî ya li Swêdê, Qado Şêrîn, Welîd Murad, Mistefa Reşîd, Selîm Biçûk, bi keda xwe tevlî Zevî bûne.

Rêveberên kovarê kî bûn?

Ez û Xemginê Remo xwediyê hizra derketina kovarê bûn. Heta hejmara duyem ma, paşê çû. Lê vê dawiyê Mihemedê Seyîd Husên û Mîdas heta dawiyê bi min re man. Hinek hevkarên me jî hebûn li deverên cuda. Xoşnav, Anahîta, Masûd Akko. Tevahiya aboriyê li ser pişta min bû. Di çend hejmarên pêşî de, Îsa Oskan alîkariya min kir.

Zevî di nav şert û mercên çawa de dihate çapkirin?

Şertên ku li ser zimanê kurdî hatibû ferzkirin, li ser ziman û edebiyata Îsrailê nehatibû ferzkirin! Hê jî zimanê kurdî qedexe ye û nayê pejirandin. Heta ji wan hatiye, bi her du destan zimanê kurdî zevt kirine. Ji ber vê yekê ye ku kurdekî Başûrê Biçûk bixwe jî, li mala xwe bi erebî napeyîve. Me odeyek ji xwe re cihê kiribû û hemû alavên ku mirov karibe pirtûkan çêke, lê bi cih kiribû. Ji kompûteran bigire heta meqesên ku pê pirtûk têne birîn. Me ji tirsa kontrolê, piştî temamkirina her 50 hebî, me ew direvandin cihekî din. Her ku wê hejmarek derketa, hêzên ewlekariyê dihatin cem min, lê min xwe li tiştekî nedikir xwedî. Demên dawiyê tendirustiya min nema rê dida van xebatan. Ez du caran ketim destê wan. Di destê wan de diketim rewşekî pir xerab ku neyê serê tu kesî.

Kovar bi fermî, bi destûrî dihate çapkirin an bi awayeke nehênî?

Di dîroka dewlata Sûrî de, bi awayeke fermî, tiştekî bi kurdî nehatiye çapkirin. Ez dikarim bi rehetî bibêjim, rewşa girêdahî bikaranîna çand û azadiya nivîsa bi kurdî, ji her çar perçeyên Kurdistanê, xerabtirîn rewş, rewşa li başûrê rojava ye. Heta niha destûra belavokeke bi zimanê kurdî bixwe jî, nehatiye pejirandin. Rûpelek dikare bibe sedema ku xwediyê wê bi salan bê dadgehkirin û di zindanan de birize. Ligel ku rewş wiha ye, dîsa jî bi dehan pirtûk çap dibin. Ew jî zanîn ev mafekî xwezayî ye ji bo me. Lê mixabin, heta jî wan tê nahêlin.

Tiştên ku Zevî ji xwe re dikirin armanc çi bûn? Kovarên ku dabû ser şopa wan hebûn gelo?

Helbet karê rojnamegeriyê yan jî kovargeriyê li ser bingeh û ezmûneya dûr û dirêj bi pêş dikeve. Ji aliyekî ve ku ev pêvajo li dîwarekî raneweste, ji aliyê din ve ku bi xwe re tiştên nû, nifşên nûjen biafirîne. Li tevahiya dinyayê jî rewş wisa ye. Helbet me kovara Hawarê nedîta, an me kovarên dane dûv wê şopê nexwenda, nepêkan bû ku me Zevî derxista. Heta jî me dihat, me dixwest em rengîntir bikin.

Tu bêriya xebata wan rojan dikî?

Çawa nakim? Karên ku mirov bi baweriya xwe bike pir şêrîn in. Karê Zevî ji bo min wiha bû. Zevî di kovargeriya kurdî de heyamek e. Di jiyanê de tiştên çawa ne dizanî? Tiştên wisa ku piştî mirinê, min jîndar dikin û min ew di jiyanê de jî wekî name ji xwe re hilbijartine. Bêyî wan xebatan û deman ez ne tiştek im.

Di 70 saliya xwe de Dr. Cemşîd Bedirxan

Jiyan û mirinek sirgûnî

"Yekîtiya kurdan bide min, ez Kurdistanek azad bidime te"

KONÊ REŞ

Qamişlo - Di 9'ê mijdara 2009'an an de, bi amadebûna Nêçîrvan Barzanî û hejmarek mezin ji berpirsên hizbî û hikûmî, merasima 100 saliya Şahjîna Kurd Rewşen Bedirxan li bajarê Hewlêrê hat lidarxistin û di bin durişma van gotinên wê de hat pîroz kirin: "Yekîtiya Kurdan bide min, ez ê Kurdistanek azad bidime te."

Diviya bû ev bîranîn di roja 11'ê îlona 2009'an de bihata lidarxistin, di roja ji dayik bûna Rewşen Xanim Bedirxan. Lê wek wefadarî û rêzgirtin ji giyanê Dr. Cemşîd Bedirxan re, yê ku di roja 9'ê mijdara 2009'an de, 70 sal di ser jidayikbûna wî re derbas dibe, ev bîranîn bi paş de hat xistin, da ku herdu bîranîn têkevin yek rojê, anku roja bûna Dr. Cemşîd Bedirxan de.

Jiyana Dr. Cemşîd Bedirxan

Dr. Cemşîd Bedirxan kurê Mîr Celadet Alî Bedirxan û Rewşen Bedirxan e. Ew di 9'ê mijdara 1939'an de li Şamê ji dayik bûye û her wiha lê mezin bûye û xwendina xwe ya seretayî lê qedandiye. Li Libnanê jî xwendina navendî xwendiye û dawî li Şamê di xwendingeha amerîkî û orlhodoxiê de xwendina xwe a lîse bi dawî aniye. Di sala 1958'an de li ser wasiyeta bavê xwe Mîr Celadet Alî Bedirxan ji bo xwendina bijîşkiyê çûye Almanya Rojava.

Li Almanya, di sala 1959'an de, dest bi xwendina bijîşkiyê kiriye û di sala 1968'an de bi pileyeke baş doktoraya xwe di bijîşkiyê wergirtiye. Her wiha di gelek nexweşxaneyên Almanya de û nêzîkî du salan jî di nexweşxaneyên Parîsê de karê bijîşkiyê kiriye. Ji bo xizmetkirina gelê Kurdistanê û vekirina nexweşxaneyeke taybetî, di tîrmeha sala 1970'an de piştî beyana 11'ê adarê serdana başûrê Kurdistanê kiriye, da ku li bajarê Hewlêrê nexweşxaneyeke taybet veke. Lê mixabin ji ber astengiyên sîstema hikûmeta wê demê, projeyê wî pêre neçûye serî û careke din ziviriye Almanya. Dema ku şoreşa Barzaniyê nemir dest pê kiriye, wî jî rola xwe lîstiye û bi dermanan û pêdiviyên tendirustiyê alîkariyên ber bi çav ji tevgera Kurdistanê kiriye..

Dr. Cemşîd Bedirxan tevî keça xwe Evîn

Her wiha Dr. Cemşîd Bedirxan kar di damezrandina Komeleya Xwendekarên Kurd li Şamê kiriye û wiha jî di komeleya Xwendekarên Kurd li Almanya de kiriye, hem jî di rêxistina Partiya Demokrata Kurdistanê, şaxê Ewrûpayê de kar kiriye. Vê paşiyê jî ber rewşeke taybetî dev ji kar û çalakiyên siyasî berdaye û êdî giringî daye karê xwe yê tendurîstiyê.

Di salên 1985 û 86'an de Dr. Cemşîd Bedirxan bi nasnameyeke dîn û bi navekî dîn yê veşartî, seredana cih û warê bav û kalên xwe, Cizîra Botan, dike. Nêzîkî du mehan li bajarê Şirnex, herêma Botan û gelek bajarên Bakurê Kurdistanê digere. Her wiha jî bo derfeteke xebatê, lêkolîn û hevdîtinan pêk tîne. Lê mixabin li wir jî ji ber bindestiya welat û astengiyên dewleta Tirk nikare li wir zêdetir bimîne û dîsa bi neçarî vedigere Almanya.

Dr. Cemşîd Bedirxan di roja 19'ê îlona 1975'an de li gel Michtield xanim dizewice û du zarokên wî yên bi navê Kurd (Curd) û Evîn çêdibin. Kurd û Evîn herdu li Almanya dijîn. Dr. Kurd xwendina xwe ya bijîşkiyê qedandiye û niha di nexweşxaneyên Almanya kar dike. Evîn jî li Almanyayê xwendina pedagojî qedandiye û li wir kar dike û li gel Jiyan Bedirxan tevlî jiyana hevjîniyê bûye.

Dr. Cemşîd Bedirxan di roja 10'ê kanûna 1999'an de li Brezîlya yê koça dawî dike û termê wî li bajarê Koblenz yê (Almanya) dispêrin axê.

Dr. Cemşîd Bedirxan ji derveyî zimanê kurdî, zimanên erebî, ingilîzî, fransî, almanî, tirkî û portogalî bi awayeke baş dizanî bû.

www.arsivakurd.org

(Wêne: Rûdaw)

> “Rengê bingehîn li cem min rengê sor e, rengê sor du rûyê xwe hene, yek jê germî hezkirin û evîn e. Rûyê din jî jan, çavreşî û nefret e. Rengê sor di nav xebatên min de cihê xwe diyardike li kû û li kîjan rûyê bikarhatiye. Ez ji sor hezdikim û ji durve mirovan dikşînê xwe. Tabloyên ku bi rengê sor nigarkiribin pozitiv an negatîv jî bin dîsa zindî ne.”

Şêwekar Hasan Hüseyin Deveci:

RENG Û FÎRÇEYA MIN, HÊZA RIHÊ MIN E

Hesenkeyf

RÛKEN ÖZMEN

Köln (Rûdaw) – Şêwekariya wêneyan hizrên veşartî, şikestinên hindurî, qêrîna kûrahiya dil û helwesta ramanê ya rengên cûr bi cûr e. Dîmenê bê giyan li singê dîwaran daleqandî xwe dide nişandan. Tablo carna axîna dayikekê, carna bi serkêşiya dilana keçekî li cihên cuda me vedixiwe nêrîna xwe. Bi figur û peyamên xwe, me bi xwe re didê ponijandin li ser rabirdu û dahatuyê. Me bi vê mebestê xwest fikra şêwekar Hüseyin Deveci bigrin û di derbarê hunera wî de pêre biaxifin.

Bawer dikim ku zarokatiya însan li ser jiyana û hunera wî bandorê dike. Zarokatiya we di nava atmasforeke çawa de derbas bû û çi bandor li ser hunera we kir?

Ez kurdekî Anatoliya Navîn im û ji herêma Konyayê me. Zarokatiya min ne zehmet bû, em malbatekî pir şên bûn, neh zarokên malbetê hebûn, ez yê heştemîn bûm. Zarokên hemsalên min bi topê dilistin û ji têlan erebok çêdikirin. Lê min xwe tim bi tenê his dikir û bi tena serê xwe ji heriyê figurên cûrbicûr çêdikirin. Xwişkeke min ji Almanya wê demê ji min re diyariyek anîbû ku ji 99 rengên cûrbicûr pêk dihat, ew tişt bandoreke gelek mezin li ser min hiştibû. Bi wan rengan ez ji çêkirina heriyê derbasî çêkirina resman bûm, min dixwest her tiştên cuda çêkim lê ez ne di têgiha ku ezê çi çêbikim de, bûm.

We kengî dest bi şêwekariyê kir, sedema ku hûn ber bi vî aliyê hunerê ve taf dan çi bû?

Dema ez di lîsêde bûm ku min resim çêdikirin mamostê min digot tu baş çêdikî û ez motive kirim. Tim daxwaza çêkirina resma hebû lê derfetê min nebûn ku li ser kûrbibim. Berî 10 salan li pêşengehekê min profesorek naskir û hin şîret jê wergirtin, çendî ez di beşa şêwêkarayê de ne xwedî agahîbûm jî, lê min dest pêkir û ji bo xwe heta demekî resim çêkirin.

Mebesta we ji nigarkirina tabloyan çi ye? Ji bo kê, ji bo çi hûn firça xwe li nav renga dixin û dilivînin?

Bûyerên li derdorê diqewimin cihana wek ji derve bandorê li cihana min a hundirîn dike û ev jî encama wê yekênne ku derdikevin holê. Dixwazim bi azadî girêdayî kok û çanda xwe hunera xwe pêşkêş bikim û xwe bigihînim hemû çîna civakê çendî zor be jî, lê daxwaz û armanca min ev e.

Tabloyên we bi tevger in, taybetiya vê çi ye gelo?

Ji xwe di jiyanê de hemû obje bi tevger in, ne dilniwazin e (cazibe) lewma ez tim tabloyê xwe bi tevger çêdikim; balkêştir e û bi tevgerên xwe peyama xwe dide. Hunera rawestî sar e û balê nakişîne.

Ji bo çi jin di tabloyê we de pir cî digrin, ne xweza an lawir?

Li seranserê cihanê ne wekheviya jin û mêran heye bi taybetî cihê em jê tên zêdetir e; ev jî, gelek bandor li ser min dike, li aliyê din jî hevaltiya min û dayika min pir baş bû, ev jî dibe sedemê ku di bin bandorê de diminim. Ji xwe li ber çava diyar e ku jin ji mêran bi estitetiktir in, belkî sedem ev e ya ku bêhtir cih didim figurê jinan.

Rengê hûn bi kartînin giran in; alaqa vê yekê bi hestên malankolîk ve heye?

Belê, lê dawiyê karê min bi karanîna rengan e, gelek şêwekar bi rengê xwe tênê nasîn, lê girêdana rengan û hissa bi hev re heye, rengê navîn û yê bingehîn hene. Lewma ew rengê sereke pirtir tênê bikaranîn û giraniya xwe diyardikin. Rengê bingehîn li cem min rengê sor e, rengê sor du rûyê xwe hene, yek jê germî hezkirin û evîn e. Rûyê din jî jan, çavreşî û nefret e. Rengê sor di nav xebatên min de cihê xwe diyardike li kû û li kîjan rûyê bikarhatiye. Ez ji sor hezdikim û ji durve mirovan dikşînê xwe. Tabloyên ku bi rengê sor nigarkiribin pozitiv an negatîv jî bin dîsa zindî ne.

We di tabloyek xwe de Hesenkeyf ji nigarkiriye we figura xwe ji zargotina kurdî wergirtiye. Dibêjin kesek bi navê Hesen li hespê xwe siwar bûye û li nava Hesenkeyfê geriyaye û xelkê gotiye "hesen keyfkiriye" êdî navê vî bajarî bûye Hesenkeyf?

Nexêr, min ev gotegot nebihistiye, mixabin hîna derfetên ditinê min a Hesenkeyfê ji çênebûye. Ev bajarê xwedî dîroka bi hezaran sal e û dixwazin di bin avê de bihêlin, min gelek caran bi imzeyan û bi çalakiyan piştgirî kir. Lê ev jî bo min nebes bû lewma min xwest bi bi nigarkirina tabloyekî û bi xeyala xwe piştgiriyê bikim û ez bi cilên spî li hespê boz siwarbûme û diçim Hesenkeyfê xilasbikim..

Hûn Mem û Zînê çawa tarîf dikin?

Di Mem û Zîn de evîn û kîn heye, bawerî û zordestî heye. Bi qasî ew heq dikin me ew şîrove nekirine û bikar neanîne, ne di şanoyê de, ne jî di şêwekariyê de, yan Zîn heye yan Mem heye, an jî Mem heye Beko nîne an jî me bi awayekî klasîk bikaranîne. Min destpekê pir lêkolîn li ser Mem û Zînê kir. Paşê min nu tabloya Mem û Zînê bi şêweyekî modern nigar kir. Hîna di cihana me de Beko pir in, bi hêviya dahatuyek bê Bêko.

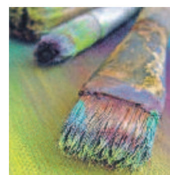
Li Rojhilata Navîn bi taybetî di alema Îslamê de texlîdkirin guneh tê dîtin, li gel vê yekê jî mirov dikare asta hunera şêwekariya Rojava ya îro çawa destnîşan bike?

Bi taybetî ji ber bandora Îslamê ku şêwekarî wekî guneh tê dîtin, bi dizî şêwekarî çêdibû û dereng destpêkir. Ev destpêk jî ne wek ê rojava bû, bêhtir hunera kaligrafî dihate bikaranîn, ew jî li mizgeft û cihên îbadet lê tê çêkirin. Hunera destan hebû, wekî neqş-xêz, ev jî bû sedem ku Rojhilat teqlîda Rojava bike. Lewma ez dixwazim hûr û kûr bi motîvên Rojhilat û bi yê Rojava ve bi vî awayî stîlekî biafrînim. Motîv ji Rojhilat bin, reng jî ji Rojava bin. Mînak dema ez tabloyekî figurên govenda kurdî bi cilûbergê kurdî bi karbînim klasîk dimîne. Lê dema nav resen be, govend orjînal be, lê lixwekirin cil û bergan modern be wê bêhtir balê bikşînê û bê naskirin. Tabloya min a govendê bi wî awayî hate holê. Nav resen e, lê cilik modern in, biyanî dema dibînin pirs dikin 'ma wateya govend çi ye' û bi vî awayî ez folklor û çanda me bi rêya vê peyva 'govend' vedibêjim û didime nasîn.

Projeyên we yên pêşedemê çi ne?

Meha donzdehan ezê dest bi dayîna du kursên şewekariyê bikim. Yek jê jî kursa muzîkê ye. Di 2010'an de emê festîvalekî li Stenbolê lidarxin, bi navê 'hevkariya navbera çandan' û gelek şêwekarên biyanî wê tevlî bibin, bi taybetî ji Almanya. Ez di xwazim pêşerojê li Amedê pêşengeh an jî festîvalekî lidarbixin.

HASAN HÜSEYİN DEVECİ KÎ YE?

Hasan Hüseyin Deveci (Malmîme) şêwekarê kurd di sala 1972 'an de li gundekî Konyayê li ji dayîk bûye. Di Sala 1994'an de koçî Almanya kiriye. Xwendina xwe ya şêwekariyê li bajarê Kölnê qedandiye. Deveci heta niha beşdarî çendîn peşengehan bûye û bi şêweyê xwe bal kişandiye. Deveci îsal tevî sêzdeh hunermendên ji herçar beşên Kurdistanê yekemcar beşdarî pêşangeha navnetewî ya Vênêdîgê Biennalê bû. Pêşangehê wî li bajarê Köln û li bajarê din ê cûrbicûr her berdewam in... Deveci niha tevî malbata xwe li Kölnê dijî û kar dike. Ew endamê çendîn rêxistinên şêwekarên navnetewî ye, wekî IGBK, Association Internationale des Arts Plastiques û AIAP ye.

www.arsivakurd.org

Seroka Epidemê Rozan Karaman

Seroka EPIDEM'ê Rozan Kahraman:

Ji sedî 61'ê jinên Amedê koçber in

"Di 5 salên dawîn de li 81 bajaran 1100 bûyerên kuştina jinan pêkhatine. 322 bûyer bi hinceta 'namûsê' hatine kirin."

MEHMET SEBATLI

Saziya Epidem li bajarê Amedê ji sala 2003'an heta îro pêşî di nav sînorên şarederiya Yenişehirê de, dû re li temamî Amedê û paşê jî li gund û navçeyan bi riya anketan xebatên xwe didomîne. Epidem ango navenda perwerdê û alîkariya psîkolojîk ji bo jinan. Rozan Kahraman ev çar sal in ku serokatiya Epidemê dike. Ew li Zanîngeha Dicleyê beşa sosyoloji qedandiye. Kahraman dibêje ku piştî koçbûnan ji gundan Amed bê plan gelek mezin bûye: "Ji sedî 61.4 jin bi riya koçbûne hatine Amedê. Gelek ji wan nikarin bixwînin û binivsînin, xediyê gelek zarokan e. Herwiha ji sedî 68.2 niştecîh di bin sînorê feqîriyê de dijîn."

Epidem kengê û bi çi armancî hatiya avakirin?

Epi-dem di sala 2003'an de li Amedê hat avakirin. Wek tê zanîn şerê ku li herêma kurdan hat meşandin li ser mirovan di gelek aliyan de bandorên giran bi xwe re anî. Di ancama vî şerî de bi milyonan ji warê wan koç kirin; gelek kes di bin çavan de işkence dîtin, dest li jinan hat dîrejkirin, zarok û zilamên xwe winda kirin. Beriya hertiştî koça bê dil a zordarî li ser mirovan hertim pirsgirêkên civakî û psîkolojîk pêktîne. Van pirsgirêkan li ser jinê bêhtir dibin xwediyê bandor û pê re travmayan çêdikin. Saziya me bi armanca alîkariya jinê da ku karibe li hemberê van pirsgirêkan derkeve, kete rê.

Ji bo ewqas alîkariyên berfireh gelo endamên we jî hene?

Belê, gelek endamên me hene. Di saziyê de ji bilî min gelek karmendên me yên bi dil û xwediyê tecrube hene.

Hûn tenê li ser jinan xebat dikin?

Belê, bi giranê li ser jinan em dixebitin. Lê bi riya perwerdê em digihîn hemû malbatê jî. Hinek jin ji bo şêwirmendiya psîkolojîk dema ku serî li me didin em hewce bibînin banê hevserê wan jî dikin. Ji bilî wan, di çarçova "Bernameya Malbata Min" de em têkiliya dê û bavan bi zarokan re dinirxînin û em mehê carekî bi taybetî bi bavên zarokan re jî diaxifin. Di van civînan de em bingeha axaftinê saz dikin da ku zarok bi dê û bavên xwe re bi hesanî karibin biaxifin. Jiber vê em dikarin bêjin ku Epidem ne tenê bi jinan re mijûl dibe, lê bi malbatê re jî.

Hûn karê xwe tenê li Amedê dimeşînin?

Naxêr, em bi bernameyên psîkolojîk, civakî û dadê de diçin navçeyên Amedê jî, herwiha ji wan deran jî jin serî li me didin. Agahîyên li ser zordarî, kuştin û xwekuştinan ku ji gundan û navçeyan digihîn destê me em di heman demê de tevdigerin û îmkanên xwe didine bin xizmeta wan.

Imkanên çawa?

Jinên ku jiyana wan di bin xeterê de be û jê re cihê hewandinê lazim be, em dikarin alîkariya wê bikin.

Hûn bi xwe sosyolog in û ji Amedê ne. Di 30 salên 1999 û 2003'an de gelek jin an xwe kuştin, an jî ji aliyê xizmên xwe ve hatin kuştin. Li ser van kuştinan gelek lêkolîn jî hatin kirin. Gelo sedemê van bûyeran çi bû?

Ew kuştinên ku di navbera salên 99-2003'an de pêkhatin mirov nikare tenê bi sedemekî ve girêbide. Gelek sedemên cûr be cûr wek aborî, civakî, olî, psîkolojîk û hwd hene. Lê mirov dikare bêje ku şerê ku li herêma kurdan hat meşandin di kuştina jinan de sedemê herî girîng de. Ji gelek deveran mirovan koçê Amedê kirin û bajar di demeke kurt de û pê pilan gelek mezin bû. Ev bû sedemê şîdeta nava civakê. Lê sedem ne tenê ev e jî. Ji dîrokê, ji rayên civaka kurd, ji çanda me jî gelek sedem hene. Gelek sedemên wiha digihîn hev û li ser jinê de travmayê çêdikin.

Li gor îstatîstîkên di destê we de gelo çend jin wiha xwe kuştin, an jî hatin kuştin?

Ez bi xwe hertim di vê mijarê de naxwazim bi hejmaran li ser mirina jinan biaxifim. Ji bilî sedemên şexsî, hin sedemên din jî hene. Mînak di bûyerên kuştinan de malbat hertim sedemê rastî vedişêre. Lê li gor lêkolîna ku Parlamena DTP'ê Ayla Akat Ata bi riya Komisyona Parlamenê kiriye û li gor îstatîstîkên Muduriyeta Polîs di 5 salên dawîn de li 81 bajaran 1100 bûyerên kuştina jinan pêkhatine. Ji van 322 bûyer bi hinceta 'namûsê' hatine kirin.

Wisa xûya dike ku kuştinên jinan hîn jî hene, lê kêm bûne. Gelo sedemê vê çî ye?

Rast e, hîn jî ev kuştin didomin lê wek we jî got kêm bûne. Di van salên dawîn de li ser kuştinên jinan gelek saziyan xebat meşandin, gelek zanîngehan lêkolîn kirin, rayagiştî hat avakirin. Ev jî bû sedemê kêmbûna buyerên kuştinê. Divê keda saziyên jinan û saziyên civakî yên sivîl neyê jibîrkirin. Ev saziyên navborî di destê wan de gelek belge û daxwazname gelek caran çûn ber deriyê parlamenê û pirsgirêka jinan destnîşan kirin.

Hûn çawa xebatên xwe dimeşînin? Endamên we li kolanan mal bi mal digerin an jin tên serê li we didin?

Epidem bi Şaredariya Yenişehîrê ve girêda ye. Di sînorên vê şarederiyê de ez dikarim bêjim ku em li hemû taxan û kolanan geriyan û me saziya xwe bi jinan da naskirin. Di xebatên me de derket holê ku gelek taxên di nav sînorên Yenişehir de bi koçên ji gundan avabûne. Di xebatên xwe de em giranî didin anketan. Bi riya anketan em jinan, malbatan, rewşa wan a civakî û aborî baş derdixin holê. Gelek encamên istatîstîk ku niha di destê me de hene hemû jî bi riya anketan derketin holê. Jiber ku Epidem li Amedê navenda alîkariya psîkolojîk a yekem e, niha sînorên xebata me berfireh bûye û em tevî gund û navçeyan li hemû Amedê tên naskirin. Saziyên wek Selis, İHD, baro û hwdin jinên ku pêdiviya wan ji alîkariya psîkolojîk hene, rêdikin cem me.

Hûn dikarin jinên ku li Amedê dijîn kategorize bikin? Mînak çiqas ji wan dikarin bixwînin û binivsînin, çiqas ji wan kar dikin, çiqasî ji dundan koç kirine?

Li gor xebatên me yên li 7 taxan derket holê ku lejneya ji sedî 57.1'ê jinan bê xwendin û nivîsandinê ne; lejneya ji sedî 61'ê tenê dikarin bixwînin û binivsînin; ji sedî 95'ê wan jinên malê ne; jiber ku perwerdeya dirêj nedîtine gelek ji wan di destê wan de tu kar tune. Di malbatan de ji sedî 68.2 di bin sînorê feqîriyê de dijîn. Ji sedî 61.4 jin bi riya koçbûne hatine Amedê. Di nav wan de lejneya ji sedî 20.4 jiber ku gundên wan hatiye sewitandin û xirakirin; lejneya ji sedî 23.3 jiber pirsgirêkên aborî koç kirine.

Li Epidemê rayedar pirsgirêkên jinan derdixin holê, wan perwerde dikin û alîkariya psikolojîk didin wan.

Kurd dîsa bi cînayeteke "namûsê" li ber dadgehê ne

Gulsum sala borî xwe spartiye saziyên û alîkarî wergirtiye, li cihekî nependî malek jî girtiye, lê dîsa hat kuştin

Kleve (Rûdaw) - Ji bo "namûsa malbatê bê parastin" rûyê spehî yê Gulsumê bi lêdanê pelixandine. Şêwaza wê ya jiyanê li dijî dabûnêrîtên malbata wê bûye. Gava bavê wê pê dihese ku keça wî bi dizî zarokê ji ber xwe biriye, biryara kuştina wê dide. Dozger di vê baweriyê de ye.

Brayê wê û nasekî malbatê ji aliyê dozgeriyê ve bi tawana kuştina Gulsum Seminê têne darezandin. Ji roja înê ve bav, kur û nas ji ber tawanbariya kuştina hevbeş li hember dadgeha bajêrê Klevê tên lêpirsîn. Ji aliyekî ve roja înê bavê Gulsumê bi parêzerê xwe tawanbariyan reddike, ji aliyê din ve parêzerê kurê wî dide zanîn ku malbat hez nake di der barê van tawanbariyan de tiştekî derbire. Bavê Gulsumê yê 49 salî bi piraniya deh zarokên xwe li bajêrê Reesê dijî. Malbata wî ji Tirkiyê hatiye Almanyayê. Di dadgehê de bavê Gulsumê bi tirkî diaxive û li werger pêdivî ye. Bavê Gulsumê dibêje ku berê ji wî keça xwe hişyar kiriye ku li dîv rêbazên Îslamê biçe.

Keça kurd a ciwan ji ber şêweyê xwe yê jiyanê gelek caran li gel malbata xwe pêrgî pirsgirêkan hatiye ku dawiya wan gelek caran tundî û tujîtî bûne. Sala borî xwe spartiye saziyên şarwer û alîkarî wergirtiye. Her wisa li ciheki nependî malek jî girtiye.

Birayê Gulsumê bi hinceta dîtina bisîkleta xwîşka xwe ya 20 salî, di 2ê adarê de gazî Gulsumê dike rêçikeka terkirî. Ji pişt ve benda cilan li stûyê xwîşka xwe dike û Gulsumê pê difetisîne, hindî ew ji hişê xwe ve biçe. Paşê birayê wê û nasê malbatê bi çovan li Gulsumê dixin, heta ew jiyana xwe ji dest bide. Gava birayê wê seh dike ku Gulsum miriye, cizdanka wê digire, da rûdan wek kuştina şelandinê bibeyite.

Nasê malbatê ku ew jî tawanbar e, dûmahîka adarê hatiye girtin, ji ber ku bişkoka qapûtê wî ya bi xwîna Gulsumê ketî li cihê bûyerê hatiye dîtin. Gava brayê qurbana 20 salî dikeve hundirê dadgehê, çakêtê xwe yê reş berew jor kişandiye da serê xwe pê binixumîne. Wî dibistana navîn kuta kiriye û piştî hingê li kareki demî şixuliye. Bavê porspî her wisa dide zanîn ku ew baş bi nivîsînê nizane.

Di heman demê de li cihê rûdana xwînî şûna bibîranînê hatiye pê. Kesên şîndar kulîlkên ter û teze û firîşteyeka biçûk ji bo Gulsumê bi cih kirine. Her wisa li ber darekê çend wêneyên bibîranînê danîne ku keça ciwan bi girnijînê nîşan didin.

Balkêş bû di dadgeha kuştina Gulsumê de hîç saziyeke jinan an jî jinên kurd amade nebûn. Di roja yekem ya darezandinê de sinifeke dibistana serete 'ji bo nasîna prosesa dadgehê' wek temaşevan hatibûn mahkemê.

Gulsum Semin

www.arsivakurd.org

Bavê Îhsan Fettahyan:

Ez êdî çi bêjim, kurê min ji destê min çû

Rayedarên Îranê dibêjin ku li welatê wan bi mabesta sûcên siyasî tu kes nayê sêdaredan. Lê Fettahyan roja 11'ê mijdarê hat dardekirin.

SABÎR QADÎRÎ

Sine (Rûdaw) - Tevlî nerazibûna gelek rêxistinên navxweyî û navnetewî yên mafê mirovan, girtiyê Kurd ê siyasî Îhsan Fettahyan li Rojhilatê Kurdistanê, li zindana navendî ya bajarê Sine hat dardekirin.

Di hêjmara derbasbûyî ya Rûdawê de, balyozê Komara Îslamî yê Hewlêrê Seyd Eziz Hûsênî gotibû ku li Îranê tu kes ji ber sûcên siyasî nayê sêdaredan. Lê sibeha roja 11'ê mijdara 2009'an girtiyê kurd ê siyasî Îhsan Fettahyan li Sineyê, hat sêdaredan.

Îhsan Fettahyan çalakvanekî siyasî yê girêdayî PJAK'ê bû. Fettahyan sala derbasbûyî ji aliyê hêzên Komara Îslamî ve li Kamyaran hatibû girtin û bi wê yekê hatibû gûnehbarkirin ku tevlî kiryarên çekdarî yên li dijî Komara Îslamî bûbû. Fettahyan ji aliyê baskê yekem ê dadgeha şoreşê ya bajarê Sine ve bi hikmê 10 salan hatibû cezakirin. Lê piştî ku parêzerê Fettahyan ceza îtiras kir, cezayê sêdaredanê lê hatibû birin.

Li gor daxuyaniya ku berdevkê rêxistina mafê mirovan yê Kurdistanê Îclal Qewalî niha 12 girtiyên kurd yên siyasî li benda hûkmê sêdaredanê ne. Qewalî got: "Piştî sêdaredana Îhsan Fettahyan, pêlek nû li sêdaredana girtiyên kurd ên siyasî tê çaverêkirin. Ev biryar bi xwe dijberî maddeya 258 e. Qanûna cezadanê ya Komara Îslamî a Îranê rê nade ku cezayê gûnehbarek li dadgeha pêdeçûn bi wî şeklî bê zêdekirin." Navborî rexne li parêzerê Fettahyan jî girt û got: "Mixabin parêzerê Îhsan nekarî ji bo rizgarkirina giyana wî ji wê qanûnê sûd werbigire"

Parêzer Mihemed Salih Nikbext ecêbmayîna xwe li beramberî biryara dadgeha pêdeçûnê nîşan da û got: "Li ti welatî, ji derveyî Îranê, ew qanûn nîne ku dadgeha pêdeçûnê cezayê dadgeha despêkê zêde bike."

Çalakvanên siyasî û sivîl ên Rojhilatê Kurdistanê daxwaz ji parlamenterên kurd ên li Parlemena Îranê kiribûn ku rê nedin ku Îhsan Fettahyan bê sêdarekirin, lê hewla wan jî ti bandor li ser biryara dadgehê nekir.

Çavkaniyek nêzîkî fraksiyona nûnerên kurd ji Rûdawê re daxuyand: "Li gel belavbûna nûçeya sêdaredana wî girtiyî, em çûn serdana gelek aliyan, lê me nekarî em pêşî li sêdaredana navborî bigrin."

Bavê Îhsan, Îzetûllah Fettahyan, di peywendiyek telefonê de ji Rûdawê re wiha got: "Ez êdî çi bêjim, kurê min ji destê min çû. Ji bo gotinê ti tişt nîne ez bêjim." Piştre keseki din ji malbata Fettahyan ragihand ku gef li wan hatiye xwarin ku jî bo ti dezgeheke ragihandinê neaxifin."

Nameya Îhsan

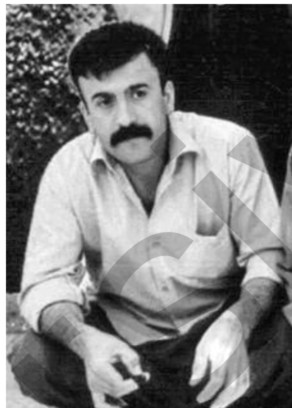
"Dema roj diçe ava tîrêjên wê yên dawî, riyek nîşanî min dane ku ez vê nameyê binivîsim. Dengê pelên daran yên payîzê ku di bin lingên mirov de dikin qirçînî, bang li min dikin û dibêjin, dev jê berde bila biweşin. Ev dema ku ez niha tê de me, nîşana riya azadiyê ye. Ez ti carî ji mirinê ne tirsiya me. Ez bi germahiya mirinê his dikim û nas dikim. Ji ber ku mirin hevalê min ê herî kevn e. (...)

12 kurdên din jî li ber sêdarê ne

Li Îranê ji dozên PKK û PJAK'ê heta niha 17 kurd hatine darvekirin û niha jî 12 kes li ber sêdarê ne

Şerko Maarfi

Hasan Hikmet Demir

Sine (Rûdaw) - Piştî ku Komara Îslamî ya Îranê roja 11'ê mijdarê li girtigeha Sine girtiyê kurd Îhsan Fettahyan darvekir, rayedarên dewletê girtiyê bi navê Şerko Maarfî ku endamê PJAK'ê ye, bi mebesta ku were dardekirin, rêkirin girtigeha Seqizê. Li gor agahiyên ku ji herêmê hatine bidestxistin, rayedarên Îranê Şerko Maarfiyê ku temenê wî 30 salî ye, di 12'ê mijdarê de bi armanca dervekirinê li girtigeha Seqizê xistine hucreyê.

Şerko Maarfî bi hinceta ku endamê PJAK'ê ye, roja 2'ê cotmeh sala 2008'an de li bajarê Banê hatibû binçavkirin. Piştî gelek işkence û lêpirsînan, Şerko di çileya 2009'an de ji aliyê Dadgeha Şoreşê ya Seqizê bi hinceta ku "li dijî Xwedê" derketiye, bi darvekirinê hatibû cezakirin. Rayedarên Îranê bi vê yekê têr nebûn û malbata Maarfî jî tehdît kirin ku ew devê xwe bigrin û ti dijbertiyê nekin.

Li Girtigeha Sinê girtiyê bi navê Hebibullah Letifiyê 26 salî jî niha bi darvekirinê re rû bi rû ye. Letifî, li bajarê Sine di sala 2007'an de ligel parêzerên mafê mirovan Hana Abdi, Yasir Gulî û Ferdim Muradi hatibû girtin. Letifî di 12'ê tebaxa 2008'an de ji aliyê Dadgeha Şoreşê ya Sine bi dardekirinê hatibû mehkûmkirin.

Endamê PJAK'ê Hasan Hikmet Demirê ku bi birîndarî ketibû destê rayedarên Komara Îranê, di dawiya 2007'an de piştî işkenceyên giran hatibû darvekirin. Li gor statistîkek parêzerên mafê mirovan ên Îranê, di 9 mehên derbasbûyî de 350 kes hatine sêdaredan. Ji wan 3 kes dayîne ber beran û 8 kesên din jî dibe ku hatibin sêdaredan û temenê wan dibin 18 saliyê de bûn. Herwiha ji ber tewanên siyasî 40 kes hatine sêdaredan.

Endamê berê yê serokatiya PDK-Îran Celîl Godernî

"Heta ev rejîm hebe, wê kuştin berdewam bin"

Wiha dixuyu ku di derbarê idamkirina Îhsan Fettahyan de bêdengiyek heye. Çima?

Ez ne di wê nêrînê de me. Hemû televîzyonan behsa wî kirin, çi berî û çi jî piştî idamê. Weki Kurd Cannel, ASO Sat, televîzyona Komele û televîzyonên hizbên din jî. Şeva beriya idamê hejmarake mezin a xelkê Sine li yek du cihan kom bun û nerazibûna xwe nîşan dan û ji aliyên polîsan ve hatin belavkirin. Piştî ku xelkê bihîst ew hatiye idamkirin jî, di saet 6 û nîvê sibê de, disa hejmarekî mezin kom bûn û ev yek şermezar kirin. Kurekî gelekî ciwan û zana bû.

Ev meseleya idamkirinê li Îranê wê çawa bidome, wê her wiha bimeşe?

Niha 10-12 kurdên din li ber idamkirinê ne. Ji bo ku rejîm xelkê çavtirsandî bike, gelê kurd li Kurdistana Rojhilat ji tevlî tevgera azadixwaz nebe û alîkariya wan neke, dibe ku çend kesên din jî ji wan jî idam bike. Lê gelê kurd ji wan kuştinan, idaman natirse û xebata xwe ciddî û çalaktir dike.

Di pratîkê de çawa zext dikare li Îranê bê kirin ku dawî li van kiryaran bîne?

Rastiyek heye ku iro rejîma Komara Îslamî wekî rêgireke li cihanê û heta niha zêdetir ji 150 car ji aliyê rêxistinên navnetewî yên mafên mirovan hatiye şermezarkirin. Bes rêjîm guhê xwe nadê biryarên wan. Li gor baweriya min, heta ku Rejîma Îslamî hebe, ewê dest ji kuştin, idam û kevirbaranan bernede û ev politika şaş û li dijî dijmirovayetiyê wê bidome. Hizbê me û hemû rêxistinên kurdî daxwaz ji hemû rêxistinên navnetewî û yên mafên mirovan diken ku zextê li rejîmê bikin ku idamkirina mirovan rawestîne.

Kurdên ji beşên din yên Kurdistanê bi qasî ku pêwîste li kesên wek Fettahyan xwedî derdikevin an na?

Mixabin min ne bihîstiye. Zêdetir wekî xeber dane. Lê wekî heraket, heraketeki ku li dijî rejîmê be, min nebihîstiye.

"Li hember cînayetên Îranê bêdeng nemînin"

Sine (Rûdaw) – Ji bo şermezarkirina darvekirina girtiyê siyasî yê kurd Îhsan Fettahiyan, 9 partiyên kurd daxuyaniyek hevbeş a çapemeniyê belav kirin. Di daxuyaniya hevbeş a hêzên siyasî yên Kurdistanê de darvekirina Îhsan Fettahyanê 28 salî a roja 11'ê mijdarê li girtigeha Sine tê bibîrxistin û tê gotin ku ev darvekirina ji aliyê Komara Îslamî a Îranê ve ne ya yekem û ne jî ya dawî ye.

Hêzên Kurdistanê di daxuyaniya hevbeş de balê dikişînin ser rewşa Komara Îslamî a Îranê ya dawî û wiha didomînin: "Komara Îslamî bi zêdebûna krîz û pirsgirêkên navxweyî û pêlên nerazibûna xelkê ku roj bi roj dikeve bin zext û givaşê, lewra ji Komara Îslamî bi zext û tundûtûjî û bi darvekirina ciwanên xebatkar û keç û xortên azadixwaz ên neteweyên Îranê û bi taybet keç û xortên netewa kurd, kîna xwe dirêje." Daxuyanî wiha didome: "Em wek partiyên siyasî ên Kurdistanî ku me ev daxuyanî imze kiriye, bi tundî vê cinayetê mehkûm û şermezar dikin û daxwaz ji rêxistinên mirovdost û kom û komeleyên navnetewî dikin ku li hemberî vê cinayeta rejîma Komara Îslamî bêdeng nebin û wê cinayetê mehkûm bikin. Herwiha ji bo çarenivîsa girtiyên din ên siyasî ku di bin işkenceyên herî hovane ên wê rejîmê de ne, hewla xwe bidin. Ji ber ku bêdengî li hemberî kiryarên dijî mirovî ên rejîma Îranê wisa dike ku kirin û kiryarên gelek nemirovanetir encam bike."

Îhsan Fettahyan li Kamyaranê, bi iddiaya "muharibe" (şer ligel Xwedê) hatibû binçavkirin û ji aliyê dadgeha bajarê Sine bi 10 sal cezayê girtigehê û dûrxistina bo bajarê Ramhurmizê hatibû mehkûmkirin. Piştî ku parêzerê Fettahyan biryara dadgehê îtiraz ku, li ser daxwaza Dozgerê Giştî yê Kamyaranê cezayê wî bo idamê hat guhertin.

Partiyên ku daxuyanî imze kirine ev in:

Partiya Demokrat ya Kurdistana Îranê, Partiya Sosyalist a Kurdistanê – PSK, Komeleya Zehmetkêşên Kurdistanê, Partiya Demokrat a Kurd li Sûriyê (El Parti), Yekitiya Demokrat a Kurd li Sûriyê, Partiya Azadiya Kurd li Sûriyê, Partiya Pêşverûya Kurd li Sûriyê, Rêxistina Xebata Kurdistana Îranê, Partiya Azadiya Kurditanê – PAK.

www.arsivakurd.org

Tîma FC Kurdistan heta niha 41 gol avêtiye û 8 gol xwariye (Wêne: Rûdaw)

FC Kurdistan li sponsoran digere

Armanca FC Kurdistan ew e ku ciwanên kurd bîne cem hev. Ew dibêjin ji bo xortên me neçin li cem biyaniyan nelîzin divê tîmek kurdan hebe.

Hagen (Rûdaw) - Li Almanya tîmên futbolê yên kurdan her ku diçe, zêde dibin. FC Kurdistan li bajarê Hagenê di Kreisliga C de isal dest bi lîstikê kiriye. Ew pi piştgiriya Mala Kurdan û ji aliyê xortên kurd ên li Hagenê dijîn, 9 meh berê hatiye avakirin. Hemû lîstikvan û birêvebirên FC Kurdistanê kurd in; gelekî wan ji Serhedê ne, lê Şirnexî û Mereşî ji di nav wan de hene. Di nav wan de kesên ku bi salan di Bezirksliga de futbolê lîstine jî hene.

FC Kurdistan tîmeke serkeftî ye, bi nav û lîstikvanên xwe tîmeke kurd e; 25 lîstikvan, Komeleya Mala Kurdan a li Hagenê û bi sedan malbat hene ku piştgirî didin wan, lê sponsorê wan tune.

Di Mihricana Mazlum Doğan a Ciwanan de wek tîmeke ne fermî tevlî pêşbirkan dibin û serkeftineke mezin bidestdixin. “Me ew roj biryar da ku tîmekî ava bikin” serokê tîmê Atilla Aydemir, dibêje. Çend meh şûn de jî bo avakirina fermî ya tîmê Atilla Aydemir serî li Kreis Verbandê (Saziya Herêmê) û Amtsgericht a Hagenê dide. Lê piştî 6 mehan ji dadgehê nameyek digirin ku tê de serlêdana wan nehatiye qebûlkirin. Serokê tîmê Atilla Aydemir behsa wê pêvajoyê dike: “Bi hinceta hinek belgeyên me kêm in, dadgehê maf neda me ku em bibin fermî. Lê piştî ku me hemû belgeyan dane wan, qebul kirin û em bûn fermî.”

FC Kurdistan di liga C de niha di rêza duyem de cih digre. Di Kreisliga C de 13 tîm dilîzin; yek ji wan FC Kurdistan e, yek tîma kosovoyan e û yên din jî tîmên alman in. Ji birêvebiran Necati Çelik dest bi axaftinê dike: “Em di rêza yekem de bûn, lê ji ber ku 3 lîstikvanên me ceza standin û ji bo ku demên dirêj ji lîstikê hatin dûrxistin, em ketin tengasiyê û me du maç winda kir. Niha puanê tîma yekem 27 e, yê me jî 24 e. Em hêvî dikin ku di dawiya sezonê de bibin yekem!”

Ew 3 lîstikvan herwiha 3 bira ne; di lîstikê de li dijî biryara hekem hatine û ji aliyê Kreisverbandê yek ji wan 3 sal, yek 18 meh û yek jî 6 meh cezayê nelîstinê girtine. “Bûyerên wiha ji bo tîma me, hewiha ji bo navê Kurdistanê ne baş in. Em naxwazin ku navê kurdan hertim bi bûyerên wiha tûnd bê rojevê. Emê bi lîstik û serkeftinên xwe futbolê nîşanê herkesî bikin.” Ev gotinên Nihat Tüzün in, ku yek ji rêvebirên tîmê ye.

Ew heta niha li hemberê tî tîmekî tirk nelîstine. Ji ber ku di Kreisliga C de tîmên tirk tune. Lê di liga B û A'yê de 8 tîmên tirk hene û eger FC Kurdistan bi serkeftî isal derbasî B'yê bibe, wê sala bê bi tîmên tirk re wê werin hemberê hevdu. Antrenorê tîmê Celal Demirbaş di Kreisliga B û C de hakemiyê jî dike. “Em her heftê du caran antrenman dikin, her heftê rojên yekşemê jî maçên me hene. Me heta niha 41 gol avêtiye û 8 gol xwariye.”

Serokê tîmê Atilla Aydemir dibeje ku çend lîstikvanên alman û tirk ji dixwazin tevlî tîma wan bibin. Ew bi xwe bawer in ku tîma wan îsal bi ser keve û navê Kurdistanê bi riya futbolê belav bikin.

Li gor ku Necati Çelik dibeje, ji aliyê sponsoran pirsgirêkên wan hene. “Em ji kê alîkarî bixwazin didin me, lê ti kes heta îro nebûye sponsorê me yê fermî. Ji ber vê yekê formaya me hîn ne amade ye. Ez bawer dikim ku karmendên kurd ji navê me ditirsin.” Nihat Tüzün wî tekez dike û wiha lê zêde dike. “Alîkariya pere didin, navê xwe nadin. Lê ez bawer dikim, di demên peşiya me de, emê vê pirsgirêkê çareser bikin. Divê em beriya hertiştî bi ser kevin.”

Çîroka jineke taybet ya kurd:

Pervîn Cemîl

“Kesên ku li deveran negerin û çandên nû nas nekin, kesên din nas nakin, ji wan hes jî nakin.“

Pervîn Cemîl (Wêne: Privat)

BERÎVAN GÜZEL

Brûksel (Rûdaw) - Pervîn Cemîl di 23'ê nîsana 1943'an de li bajarê Şamê hatiye dinyayê. Keça Ekrem Cemîl Paşayê sirgûnkirî ye. Dayika wê kirgiz e. Li Şamê pewerdeya wêjeya fransî kuta dike û li konsolxaneya Bûlxaristanê dest bi xebatê dike. Wê demê di gerekî de pergê dostekî xwe yê berê dibe.

Ev dostê wê jê re behsa karê xwe yê mamostetiyê dike; ev kesê ku li Afrîkayê, li bajarê Kinşasa, mamoste ye jî Pervîn Cemîlê re pêşniyaz dike ku ew jî bibe namzetê mamosteyan. Pervîn Cemîl ji ber ku hertim xwestiye çand û welat û mirovên nû binase, vê pêşniyazê dipejirîne û dibe namzetê mamostetiyê. Piştî salekê, di sala 1969'an de bersiv tê: Wê hêviya xwe jê biribû, lê bersiv erênî ye. Pervîn Cemîl di heman salî de diçe Afrîkayê û li wir şeş sal dimîne. Di navberên havînê de serdana malbata xwe ya li Şamê dike, diçe welatên Ewrûpayê û li wir jî çand û welatên nû nas dike. Di derbarê gera xwe ya Ewrûpayê de ew wiha dibêje: “Kesên ku li deveran negerin û çandên nû nas nekin, çi ji rojhilat bin, çi ji rojava, tiştên ku ji jiyana xwe fêr bûne, hertim wan didin pêş û ji ber ku çand û welatên din, kesên din nas nakin, ji wan hes jî nakin. Divê mirov tenê li xwe mêze neke, tenê xwe nebîne. Dema ku mirov ji çandeke din hez bike, ev nayê wê wateyê ku mirov ji çanda xwe hez nake. Mînak, ez ji welatê xwe, gelê xwe, çanda xwe pir hez dikim.”

Ew 6 salan li Afrîkayê dimîne, gelek deveran û gelek kesan nas dike; yek ji van kesan Peter Gerits e. Ew bi eslê xwe Ewrûpî ye. Piştî salekî dizewicin û berê xwe didin Ewrûpayê. Ew jina ku li sirgûnê hatibû dinyayê, disa li sirgûnê mêrek naskir û li welatên biyanî dest bi jiyaneke nû kir. Li Belçîkayê bicih dibe.

Ew li Belçîkayê dibe dayika keçeke bi navê Şêrîn; lê nasekine, di saziya MRAX'ê de ku li dijî nijadperestiyê dixebite, cih digre. Pervîn Cemîl di vê saziyê de, bê navber, 8 sal dixebite.

Di sala 1978'an de disa keçekê tîne dinyayê. Navê wê Nevîn e. Di heman demê de bi çend hevalên xwe yên kurd re Yekitiya Karker û Xebatkarên Kurd li Belçîkayê (YKXKB)ava dikin. Ev sazî di sala 1989'an de navê xwe diguherîne û dibe Enstîtûya Kurd li Belçîkayê. Pervîn Cemîlê jî vê yekê ne razî ye, ew di wê baweriyê de ye ku jî bo enstîtû saz bibe, divê dewletek hebe. Lê kurd jî ne xwediyê dewletek in. Lê ew disa karê xwe didomîne. Di sala 1993'an de dev ji karê enstîtûyê berdide. Ew sedemê vê yekê wiha rawe dike: “Ez gîringiya partiyên siyasî înkar nakim. Lê em dibêjin ku di civakên demokratîk de, divê wek partiyên siyasî saziyên bê alî jî hebin.” Bi vê mebestê ew li Brûkselê dest bi sazkirina Buroya Kurdî ya Pêwendî û Agahdariyê dike. Niha li Brûkselê di vê saziya ku wê avakiriye de, li gor xwestekên xwe, karê xwe berdewam dike.

Mala Êzdiyan konferansê li dar dixe

Oldenburg (Rûdaw) - Mala Êzdiyan li Oldenburgê rojên 28 û 29'ê mijdarê konferansek li dar dixe. Ji aliyê Komîteya Rêvebirî û Rewşenbîrî yên Mala Êzdiyan li Oldenburgê hat ragihandin ku konferans wê ji bo her kesî vekirî be û wek pirs û bersivandinê bidome.

Li gor agahiyên ku Komîteya Rêvebirî û Rewşenbîrî yên Mala Êzdiyan li Oldenburgê dane Rûdawê, di 28 û 29'ê mijdarê de li Mala Ezdiyan wê konferansek bê lidarxistin û ji bo beşdarbûna wê gelek pîr, rêvebir û rewşenbîr jî hatine vexwendin.

Konferans wê roja 28'ê mijdarê di saet 11:00'an ji aliyê Pîr Dima ve bi gotina qewlî û xêrhatina mêvanan dest pê bike û heta saet 22:00'an bidome. Konferans wê li dû niqaşên li ser mijarên dîrokî û rojane, axaftinên mêvanan, pirs û bersivandin û pêşniyarên beşdaran, bi axaftina Dr. Eskerê Boyîk û gotina qewlî ya Pîr Dima bi dawî be.

www.arsivakurd.org

Ji xwendina bi pere re na!

Li gelek zanîngehên Ewrûpayê xwendekar li dijî perwerdeya bi pere çalakiyan li dar dixin. Ji 30'ê mijdarê ta 6'ê kanûnê hefteya çalakiyan e

Li gelek zanîngehên Almanya xwendekar li dijî xwendina bi pere xwepêşandanan li dar dixin

Köln (Rûdaw) – Piştî Awisturyayê xwendekarên zanîngehan li Almanya jî li ser piyan in. Daxwazên wan nêzîkî hev in û piranî şertên xwendinê tên rexne kirin. Heta niha li derdora 50 zanîngehan xwendekaran holeyên xwendinê dagir kirine û gelek zanîngehên din jî xwe ji bo protestoyan amade dikin.

Protestoyên ku li zanîngehên Awisturyayê Wiyena, Innsbruck û Linzê dest pê kirin û derbasî Swîsreyê bûn, li Almanyayê jî belav bûn û xwendekar li zanîngehên wek Berlin, Bielefeld, Dresden, Darmstadt, Münster, Heidelberg, Bochum, Duisburg û Essen, bi giştî li zêdetirî 50 zanîngehan di nava çalakiyan de ne. Lê ev tenê destpêk e, li 100 zanîngehan amadekariyên çalakiyan tên kirin.

Xwendekarên zanîngehan ji şertên xwendina bilind ne razî ne û bi taybetî van tiştan rexne dikin û daxwaza sererastkirina wan dikin: Xitmandiya beşên xwendinê ji ber zêdebûna xwendekaran, newekheviya civakî di sîstema perwerdeyê de, kêmbûna bûdçeyên zanîngehan, pereyên ji bo xwendinê (Studiengebühren), pirsgirêkên ku bicihkirina sîstema Bologna bi xwe re anîn. Xwendekar rexne dikin ku bi derbasbûna ser sîstema Bologna zanîngeh bûna wekî dibistanan û perwerde li gorî pêdiviyên aboriyê hatiye amadekirin û azadiya xwendinê hatiye sînorkirin. Xwendekar dixwazin ku ew jî tevlî biryarên zanîngehan, yên di derbarê xwendinê de, bên kirin.

Rêvebira grûba xwendekarên kurd "Kurdistan Studenten Union – KSU", Lavan Sabir, ji Rûdaw re got ku grûba wan jî tevlî çalakiyên protestoyî li Zanîngeha Duisburg ê bûne û anî ziman ku tevî ku piraniya xwendekaran bi heman pirsgirêkên re rû bi rû ne jî, lê xwendekarê kok biyanî bêtir dibin qurbanê şertên li zanîngehan. Lavan wekî pirsgirêke bingehîn ya xwendekarên kok biyanî kêmbûna derfetên aborî destnîşan kir û got ku ji ber pereyên xwendinê (Studiengebühren) ku li gelek zanîngehên Almanyayê serê semester ê 500 Euro ye, gelek xendekar mecbûrin ku ji bilî xwendina zanîngehê, kar jî bikin: "Bêguman wextê ku ji bo karkirinê tê terxan kirin, ew wext paşê ji bo xwendinê namîne û ev jî dibe sedema encamên nebaş di ezmûnan de."

Tevlî ku hinek rektorên zanîngehan ultimatûm danîn pêş xwendekaran ku holeyên xwendinê vala bikin û ji bo vê yekê bangî hêzên polîsan jî kirin û li çendin zanîngehan xwendekar ji aliyê polîsan ve ji holên xwendinê hatin derxistin jî, gelek derdor piştgiriya xwendekaran dikin, wekî sendîkayên Perwerde û Zanistê GEW û Ver.di. Ji bilî sendîkayan rêveberiyên gelek zanîngehan û siyasetmedar jî tevlî daxwaziyên xwendekaran dibin, di nava wan de Wezîra Perwerdeyê Annette Schavan jî heye: "Edî pêwîste reformên ku biryara wan hatiye dayîn, bêne bi cih kirin."

Tê çaverêkirin ku çalakiyên xwendekaran bidomin û li gor wê jî xwendekar xwe amade dikin. Li gor "Nexşerêya protestoyan" wê 17'ê mijdarê bi berfirehî çalakiyên protestoyî bên li dar xistin. Di navbera 30'ê mijdarê û 6'ê kanûnê jî hefteya çalakiyan hatiye pilankirin.

Şewba berazan tevî tirs û xofê belav dibe

Ji nîsana 2009'an ve li cîhanê 6100 kes û li welatên Ewrûpayê 423 kes ji ber pêketina bi virûsa H1N1 mirine

Şewba berazan bi pêwendiyên wek maçkirinê jî belav dibe

Stokholm (Rûdaw) – Navenda Ewrûpî ya Pêşîlêgirtin û Kontrolkirina Epidemiyan / European Centre for Disease Prevention and Control - ECDC li benda mirina 40 hezar kesî ye ku di encama şewba berazan de bimirin. Heta niha mirina 430 mirovan hatiye tomarkirin û li hemû welatên Yekitiya Ewrûpayê jî kampanyayên aşî kirinê dest pê kirine.

Pisporên ECDC li Stokholmê di raporta xwe ya herî dawî di derbarê rewşa şewba berazan de, ku di 10'ê mijdarê de hate belavkirin, dibêjin ku şewba berazan bi leztirîn awayî belav dibe û didin xuya kirin ku hejmara pêketinên ku bi mirinê bi encam dibin jî berbiçav zêde bûne. Ji nîsana 2009'an ve li welatên YE'yê Îsland, Norwêç, Liechtenstein û Swîsreyê 423 kes ji ber pêketina bi virûsa H1N1 mirine. Piraniya bûyerên mirinê, bi 155 kesan, li Brîtanyayê hatin jimartin. Li Almanyayê heta 10'ê vê mehê 12 kesan ji ber şewba berazan jiyana xwe ji dest dan. Li seranserê cîhanê heta niha 6100 kes ji ber şewba berazan mirine.

Kordînatorê ECDC, Angus Nicoll, di raporta xwe ya heftane de ragihand ku li Ewrûpayê derdora 40 hezar kes dikarin ji ber şewba berazan bimirin. Li gor rewşa îro ev yek wê sedqatbûna bûyerên mirinê be. Bi qasî vê hejmarê jî wê mirov ji ber şewbên din ên demsalî jiyana xwe ji dest bidin. Dîrektora ECDC, Zsusanna Jakob, daxuyand ku pêşbîniya wê yekê bê bandora şewba berazan û şewba demsalî li ser hevûdu we çawa be, zor e lê metirsiya wê yekê heye ku şewba normal rengê xwe bigorîne û di bihara 2010'an de bibe pandemî.

Saziya ECDC dide zanîn ku tecrûbeyên ji Amerîkaya Başûr û Bakur nîşan didin ku herî zêde jinên ducanî, nexweşên kronîk û kesên ciwan di bin metirsiyê de ne. Ji sedî 20 heta 30'ê kesên mirî kesên ciwan bûn ku heta hingî ti nexweşiyên hejayî behskirinê derbas nekiribûn. Beriya du heftayan ECDC ragihandibû ku ji 500 milyon niştecihên Ewrûpayê wê ji sêyan yekê wan bi şewba berazan bikeve.

Çavkaniya van hejmarên ku li Stokholmê û ji aliyê Saziya Tendurustiyê ya Cîhanê WHO tên berhev kirin, sîstemên tendurustiyê yên netewî ne û li gor birêkûpêkbûna van sîsteman hejmara kesên ku bi şewba berazan dikevin an jî dimirin dikare cudatir jî be.

Tevî belavbûna bi lez, pisporên ECDC pêşniyaza aşî kirina tevaya civaka Ewrûpayê nakin û dibejin beriya her tiştî divê ku komên risiko, bên aşî kirin.

Robert Enke

Almanya şîna qelevanê xwe digre

Hannover (Rûdaw) – Van rojan Almanya disa şînê dikşîne. Sedemên şînê mirina kesekî serkeftî, idolê bi hezaran, ciwanekî di destpêka 30'an de ye. Sedemên xwekuştina qelevanê tîma Hannover 96 û yê tîma netewî ya Almanya, Robert Enke (32), li seranserê Almanyayê tê niqaşkirin. Depresyon sedemek serekê tê nîşandan. Di merasîma yekşêma borî de li Hannoverê 100 hezar kesî xatirê xwe ji Enke xwestin.

Robert Enke ku di gelek tîmên bi nav û deng ên Ewrûpayê de lîstibû, di nava wan de tîma tirk Fenerbahçe jî hebû, roja sêşema borî nêzîkî mala xwe, li ser rêya trênê ya navbera Bremen û Hannover, xwe avêtibû ber trênê û jiyana xwe ji dest dabû. Piştî ku nûçeya xwekuştina Enke belav bû, mijarê bi rojan rojeva çapemeniya Almanyayê dagirt. Heta mirina Robert Enke li gelek welatên Ewrûpayê jî hat niqaşkirin kirin û gelek tîmên futbolê yên navdar maçên xwe bi deqeyek rêzgirtina li Enke dest pê kirin.

Xwekuştina Enke nîşanî mirovan dide ku werziş êdî gihiştiye çi radeyê û ti pêwendiya wê bi demborandin û "lîstikê" re nemaye. Lîstikvan di bin zexteke mezin a serkeftin û têkçûne de ye. Û tenê tirsa ji têkçûnê dikare rêya wê yekê veke ku ti wateya jiyanê nemîne.

Hevjîna Robert, Teresa Enke got ku merê wê çend salan nexweş bûye û ji ber depresyonan di tedawiyê de bû. Teresa Enke got ku mêrê wê ditirsiya ku bi eşkereyî behsa nexweşiya xwe bike û nedixwest ku serkeftina xwe ya werzişî têxe xeterê. Teresa bahsa rewşa wî ya psîkolojîk jî kir û got ku Robert gelekî ditirsiya ku dewlet ji ber nexweşiya wî keça wî Leila jî ji wî bistîne. Beriya sê salan keçeke Robert Enke ya du salî ji ber pirsgirêkeka dil miribû. Bavê Robert Enke, Dirk Enke, ji kovara Spiegel re got ku bandora tirsa ji têkçûnê li ser kurê wî gelek bûye. Ji ber ku Robert di ciwaniya xwe de hertim di nav lîstikvanê bi temenê ji xwe mestir dilist, ew hertim di bin stres û tirsa serneketinê de bû û wî gelek caran krîz derbas kirin.

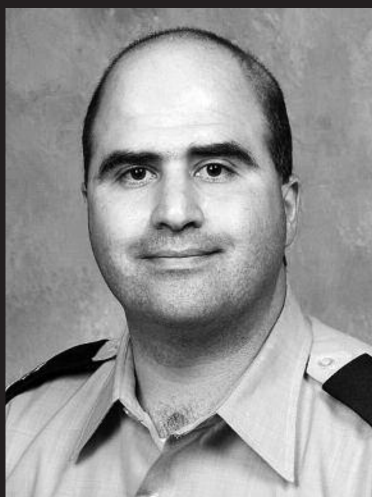
Di maça pêş de qelevanê yedek Florian Fromlowitz wê qaleya Hannover 96 biparêzê, bi hejmara 27'an li ser pişta xwe. Tîma Hannover 96 biryar da ku hejmara 1'ê wê ji aliyê futbolvaneki wan ve êdî neyê hilgirtin.

www.arsivakurdi.org

Piştî Fort Hood Muslumanên DYA'yê ji tolhildanê ditirsin

Serwîsa Cîhanê (Rûdaw) – Muslumanên DYA'yê ji êrişên 11'ê îlona 2001'ê ve di bin gumana giştî ya derdora xwe de dijîn. Herçiqas Musulmanên vî welatî wekî entegrebûyî tên hesibandin jî, lê piştî bûyera Fort Hood rewşa wan dîsa ket rojevê.

Efserê amerîkî Nidal Malik Hasan (39), psîkyaterê leşkeriyê bû. Ew ji malbatek filistînî bû û li Virginia yê ji dayîk bûbû. Roja 6'ê mijdara 2009'an Hasan li baregeha ku ew lê wezîfedar bû, li Fort Hood, derdora xwe gulebaran kir û 13 leşker kuştin û 31 kes jî birîndar kirin. Baregeha Fort Hood li başûrê Texas ê ye û bi 880 qaremetre mezintirîn baregeha leşkerî ya cîhanê ye. Li Fort Hood ji hindikayî ve 52 hezar leşker û bi hezaran sivîl bi cih in.

Efserê amerikî Nidal Malik Hasan

Piştî bûyera Fort Hood nîqaşên li ser pêbendbûna Musulmanên li DYA'yê bi destûr û rêbazên wî welatî dîsa dest pê kirin. Li DYA'yê 2,35 milyon Musulman dijîn û 15 hezar Musulman jî di nava artêşa DYA'yê de ne. Artêşa DYA'yê hewl dide ku wan leşkerên Musulman li welatên wek Îraq û Afxanîstanê bikin pirek di navbera xwe û gelê Musulman ên wan welatan. Bûyerên wek li Fort Hood civaka amerîkiyên Musulman dixin tengasiyê û gelekên wan ji ber erişên tolhildanê ditirsin. Ji xwe piştî ku navê Nidal Malik Hasan di televizyonan de hat belavkirin tenê bi çend deqîqeyan, tehdîdên destpêkê bi rêya telefonê gihiştin Enstîtuya Ereb-Amerîkî / Arab-American Institute li Washington D.C. Di heman demê de komeke krîzê li "Şêwirmendiya Pêwendiyên Amerîkî-Îslamî" hat avakirin û di konferansa çapemeniyê ku di heman êvarê de hat dayîn, bûyera Fort Hood hat rexnekirin û daxwaz ji amerîkiyan hat kirin ku aramiyê biparêzin: "Mixabin pêwist e ku em ji ber tecrûbeyên borî, amerîkiyên Musulman û yên ku wek wan bixuyên, hişyar bikin ku xwe, malbatên xwe û cihên olî ji kiryarên tolhildanê biparêzin."

Sedemê bûyera Fort Hood ne diyar e. Li gor agahiyên ku ji kesên derdora Nidal Malik Hasan, biryara şandiya Hasan ya nav hêzên amerîkî li Afxanîstanê hatibû dayîn û wî nedixwest ku ji bo Îraq an jî Afxanîstanê bê şandin. Hasan ê ku di dibistanên leşkeriyê de xwendina xwe qedand, bi gelek kesên ku ji şerên li Îraq û Afxanîstanê vedigeriyan re kar kir û ji nêzîk ve rastiya şer nas kir. Heta malbata wî got ku Hasan dixwest ji leşkeriyê derkeve jî. Lê ji ber ku wê demê divîyabû ku wî heqê perwerdeya xwe li leşkeriyê vegeranda, wî nekarîbû ji leşkeriye jî derkeve.

Demeke dirêj li DYA'yê erişên rêxistinên Îslamî wek xeterek ji derve dihat dîtin û Musulmanên amerîkî dûrî wan derdoran dihatin hesibandin. Berpirsên bûyera 11'îlonê jî ji derve bûn. Lê bi bûyera Fort Hood perspektîf diguhere û berê xwe dide nav DYA'yê. Pirs ew e, ka ev bûyer wê çawa bê nirxandin: Bûyerek ji ber motîfên olî, an jî kiryara kesekî depresîf û nexweş.

Nakokiyên di navbera Hindistan û Çînê de herçiqas diçe bilin dibin. Sedemê nakokiyê ava vexwarinê ya ku di sinor de diherike, ye.

Hûtên Asyayê ji hevûdu bi guman in

Nakokiyên di navbera Hindistan û Çînê de herku diçe mezintir dibin. Nakokiyên li ser ava vexwarinê tenê yek ji sedemên sarbûna pêwendiyan e. Rikberiya ji bo heza sereke li Asyayê sedema bingehîn e.

Serwisa Cîhanê (Rûdaw) – Hindistan û Çîn disa di qirika hev de ne. Vê carê ji ji ber ava vexwarinê ji Çiyayên Himalayê. An ji mesele tiştekî din e?

Pêwendiyên Çîn û Hindistanê ji zû ve nebaş in û vê gavê jî ne geleki baş in. Berovaji, ber bi aloziyê ve diçin. Danûstandinên vê dawiyê li ser pirsên sinorê di navbera herdu aliyan de bêyî encam bi dawî bûn. Çîn 90 hezar metre çargoşe ji parêzgeha "Arunachal Pradesh" li bakur-rojhilatê Hindistanê axa xwe dibîne. Hindistan jî Çînê bi dagirkirina 38 hezar metre çargoşe axa Kaşmirê tewanbar dike.

Li pirsgirêkên sinor, di van demên dawî de yeke din ji zêde bûye. Çapemeniya Hindistanê ev demekê ye dinivisine ku Çîn di nava hewldanan de ye ku bendaveki li ser Çemê Yarlung Zangbo – ku li Hindistanê bi Brahmaputra tê binav kirin – ava bike. Destpêkê Wezareta Derve ya Çînê ev nûçeyên ji Hindistanê şirove nekirin û piştî van nûçeyên di çapemeniya Hindistanê de, televizyona Çînî bi navê Phoenix ku navenda wê li Hongkong e û wekî aligirê Hikûmeta Çînî tê nas kirin, belav kir ku Çîn dixwaze bi pilanên avakirina bendavê Hindistanê têxe bin zextê. Phoenix daxuyand ku armanc ew e ku Hindistan parêzgeha "Arunachal Pradsh" – ku Çîn wek Tibeta Başûr û beşekî ji axa xwe dibîne – bide Çînê.

Li ser van niqaşên ku girani di internetê de dimeşin, beriya çend rojan berdevkeki Wezareta Derve ya Çînê daxuyaniyek da û hebûna pilanek bi vi rengî red kir. Lê berdevkê wezaretê di heman konferansa çapemeniyê de serdana serokwezirê Hindistanê, Manmohan Singh û ya serokê olî yê tîbetê, Dalai Lama, li parêzgeha Arunachal Pradesh bi tundî rexne kir û got ku ev yek provokasyoneke ku nayê qebûl kirin. Şîrovekerên siyasî van daxuyaniyên rayedarên Çînî wiha dinirxinin ku Çîn bi hewldanên xwe dixwaze Hindistanê mecbûrî dayîna herêmên li ser başûrê sinorê Çînê bike. Herêmên nakokbar xwediyê mezintirîn çavkaniyên ava vexwarinê yên Asyayê ne.

Ku Peking di daxwaza xwe de ciddî ye, tevgerên wê yên leşkerî nişan didin. Di tebaxa borî de 50 hezar leşkerên çînî tevlî manevrayên li ser sinor bûbûn û tê gotin ku 200 hezar ji li Tibetê hatine bicihkirin. Wekî bersiva manovraya Çînê, Hindistanê ji manovrayên bi hêzên bejayî û hewayî pêk anin û dest bi duruskirina rêyên asfalt û yên hêsinî li herêmê kir. Şêwirmendê Ewlekariya Netewî yê Hindistanê, Mayankote Kelath Narayanan, hişyarî da ku "rewş zû dikare ji kontrolê derkevê."

Li aliyê din Hindistan ji aliyê Çînê ve hatiye dorpêçkirin. Çîn li Bûrma. Sri Lanka û Pakistanê bender, fabrikayên komirê, rêyên asfaltê û yên hêsinî ava dike û bi vê yekê hebûna xwe li herêma Okyanûsa Hindî berfirehtir dike. Û ji aliyê leşkerî jî Çîn hevkarekî xurt yê cîranê Hindistanê ye û çekan difroşe wan, di nav de Pakistan jî. Çîn wekî din endambûna Hindistanê ya daimî di Şêwirmendiya Ewlekariyê ya Netewên Yekgirtî ji asteng dike.

Piştî şerê sinor ê sala 1962'an di navbera Çîn û Hindistanê de, Çînê yekalî şerrawestandinek ilan kiribû û hêzên xwe ji herêma derdora Tawang paşve kişandibû. Herçiqas Çîn û Hindistanê di sala 2003'an de dest bi danûstandinên li ser pirsgirêkên sinorên di navbera xwe de kiribûn ji, lê nakokî heta niha nehatiye çareserkirin.

Serkeftinek ji bo jinên Kuweytî

Piştî guhertina destûrê beriya du salan, niha jî parlamenterên jin yên kuweytî dikarin bêyî melhefê derbasî parlamenê bibin

Serwisa Cîhanê (Rûdaw) – Beriya çar salan jinên kuweytî bûbûn xwedî mafê dengdanê, niha jî du biryarên din azadiya jinan firehtir kirin. Dadgeha Bilind ya Kuweytê biryar da ku parlamenterên jin ne mecbûr in porgirêdayî derbasî parlamenê bibin.

Di Parlamena Kuweytê ya xwedî 50 kursî de, ji destpêka salê ve, çar jin hene û duyê wan bêyî melhef tevî civînên parlamenê dibin. Derdorên oldar heta Dadgeha Destûrê doz meşandibûn ku jinên parlamenter mecbûrî veşartina porê xwe bikin. Piştî biryarê parlamentera jin, Assel Al-Awadhi, got ku biryara dadgehê serkeftinek ji bo destûrê ye: "Em melhefê li serê xwe girê bidin, an na, ev ti bandorê li ser karê me ji nake." Jina din a parlamenter û bêyî desmal, Rola Daşti, anî ziman ku ji xwe wê ew yek xapandin bûye, eger dema ku ew ji parlamenê derketin, melhef xwe ji serê xwe bikrana: "Ma parlamen camiyeke miqedes e?"

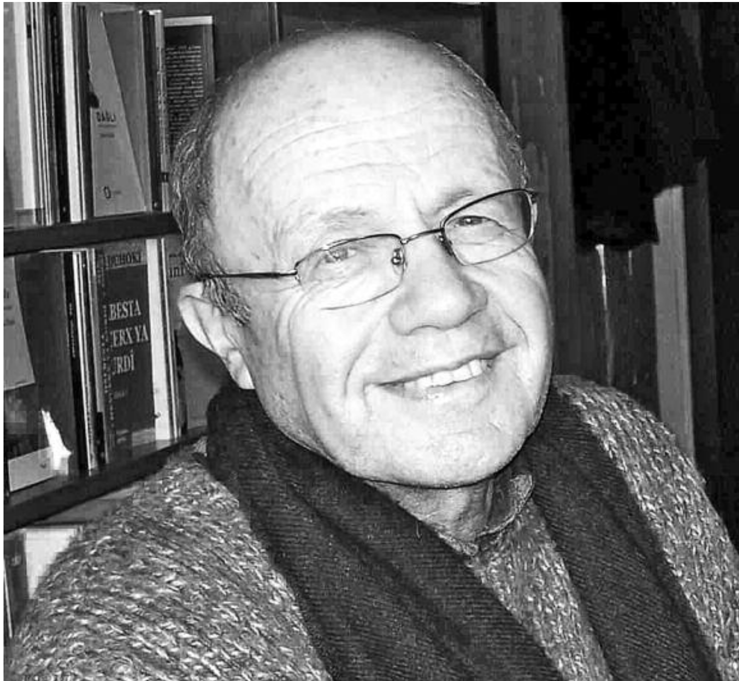
Parlamenterên Îslamist piştî biryarê daxuyandin ku ev mijar hê ji ser masê neçûye. Rojnameyên kuweytî Al-Jaridah ji ber biryara dadgehê kêfxweşiya xwe nişan dan û di şiroveyekê de wiha hatiye nivisandin: "Biryar nişana wê yekê ye ku em di dewletek medenî de dijîn û ne di dewletek talibanan de, an jî di emirateki ku bi fetweyan û qedexeyên olî tê rêvebirin."

Piştî guherîna Destûra Kuweytê beriya çar salan, biryara di derbarê desmalan de serkeftina duyem e ji bo jinên vî welatî. Hefteya borî dadgeha bilind biryar da ku jin bêyî mêran ji dikarin daxwaznameyên nasnameyan pêşkêşî daireyên hukmî bikin.

Herçiqas herdu biryarên navborî ji bo jinên kuweytî serkeftinên mezin bin jî, lê fraksyonên Îslamist di Parlamena Kuweytê de bihêzin. Bo mînak perwerdeya xwendekarên jin û mêr li zaningehan ji hev cuda pêk tê. Wekî din fraksyonên kevneperest ev du sal e hewl didin ku destûrê biguherinin û Şerîetê li şûna wê bi cih bikin, lê heta niha bi ser neketine.

Ji 50 parlamenterên kuweytî tenê çarên wan jin in, duyên wan ji servekirî ne.

www.rudawkurd.org

Îsmail Beşikçi *(Wêne: Rûdaw)*

Rojhelat de gama ke medreseyan fikro ke dînî referans gêno hêzdar kerdêne û vila kerdêne, ê wextan Rojawan de, manastirî, atmosferê manastiran şênayo rayîr bido zanistîyanê pozîtîfan.

Rojhelat û Rojawan

ÎSMAÎL BEŞÎKÇÎ

Wextanê ke Ewropa rastê îslamî ameya û nata fehmê Rojhelat-Rojawanî, nakokîyê Rojhelat-Rojawanî bîyê problemêko muhîm. Na babete de munaqeşeyê cidî virazîyayê. Ferqê mîyanê Rojhelat-Rojawanî de her wext rojeve de bîyê. Nê munaqeşeyî nika zî dewam kenê. Ewro Ewropa de nufûsê muslumanan tayê welatan de zêdîyeno. No zî beno faktorêko muhîm o ke nê munaqeşeyan aver tehn dano.

Ferqanê muhîman yê mîyanê Rojhelat-Rojawanî ra yew, dorê termê zanistî de şekl gêno. Rojawan de, mîyanê înanê ke manastiran de perwerde dîyo ra, înanê ke manastiran de perwerde dîyo ra, cuya xo ya hîna aver de, yê ke bi zanistîyanê pozîtîfan yê sey fîzîk, tib û astronomî reyde mijul bîyê, yê ke problemanê cematkîyan, problemanê sosyalan reyde mijul bîyê, estbîyê. Feqet Rojhelat de, binê nameyê "îlm"î de, fikrê derheqê şîroveyanê îslamî yê sey Quran, fiqih, hedîs, kelam û tefsîrî aver şîyê. Rojawan de, manastiran ra, dezgeyanê ê dewrî yê perwerdeyî yê winasîyan ra, kesê sey Batlamyus (Îsayî ra pey seserra diyine) Galenor (129-200), Roger Bacon (1214-1294), Leonardo da Vinci (1452-1518) Kopernik (1473-1543), Kepler (1571-1630), Giordano Bruno (1548-1600), Galieo (1564-1642), Toriçelli (1608-1647), Newton (1642-1721) û Darvinî (1809-1882) yê ke zanistîyanê pozîtîfan reyde eleqedar bîyê, vejîyayê. Bacon, mîyanê terîqetî de rahîbêko basît o bêrutbe yo. Kopernik, ruhbanêk ke seba gureyanê berzan yê dêreyî weye bîyo. La Rojhelat de, dezgeyanê perwerdeyî de, mavajî ke, medreseyan de, seba zanistîyanê pozîtîfan eleqe qet aver nêşîyo. Misêwa derheqê Quran, fiqih, hedîs, kelam û tefsîrî de fikrî amey xuliqnayîş. Seke berê medreseyanê îslamî zanistîyanê pozîtîfan rê girewte bo. Rojhelat de gama ke seba merdimêk vanê "alimêko baş o", yanî vanê, no merdim wareyanê sey Quran, fiqih, hedîs, kelam û tefsîrî de pispor o, merdimêkê dînî yo baş o. Rojhelat de keyeyî, mavajî kurdî, seba ke mîyanê cematî de nîşan bidê ke çiqas weçînite yê, çiqas birêz ê, bale ancenê ser ke mîyanê ferdanê keyeyê înan de çiqas mela û şêxî estê. Mîyanê cemato tradîsyonel yê kurdan de mela û 'merdimê îlmî' bîyayîş, malim bîyayîş, muhendîs, doktor, abûkat bîyayîş ra hîna bi qîymet o.

Rojhelat de gama ke medreseyan fikro ke dînî referans gêno hêzdar kerdêne û vila kerdêne, ê wextan Rojawan de, manastirî, atmosferê manastiran şênayo rayîr bido zanistîyanê pozîtîfan. No atmosfero fikrî ke referansê xo bawerîye ra gêno, bîyo manîyê averşîyayîşê muxalefetêkê sîyasî zî. Muhtewayêka sîyasî û cematkî yê muxalefetî esta. [Muxalefet], eynî wext de prosesêko sivîl û sekuler o. No zî ancax o atmosfero ke zanayîş û zanist şênî tede aver şêrî de şekl bigîro. Rewşa Hellacê Mensûrî (858-922) ke goreyê bawerîya xo hereket kerdêne, xovero dayne û rewşa Galileoyo ke îstîqametê fehmêkê zanistî de hereket kerdêne, xovero dayne, yewbînî ra zaf cîya yê. Nê cîhetî ra muhtewaya termê "îlm"î û termê "zanist"î yewbînî ra cîya yê. Îlmî şekl dayo cuya fikrî ya Rojhelatî, zanistî şekl dayo cuya fikrî ya Rojawanî.

Sedemê nê heme çîyan no yo ke, îslam tadayêka pête vera fikrê azadî de tetbîq keno. Ferman dîyeno ke tu fikr nêşêno xîlafê Quranî de bo. No ferman keno ke fikr bicemedîyo, beno manî ke munaqeşeyo azad aver şiro. Fikro azad, bêguman, manastiran de zî binê tada de bi. Labelê ancîna, mîyanê yê ke manastiran de perwerde dîyo de derheqê fehmkerdişê babetanê se tebîet, dinya, însan û cematî de meraq aver şiro. Îslamî, mavajî, gama ke munaqeşeyê heywanê ke tebîet de yê û masey yenê werî yan ney, nê çî gune yê yan ney, goreyê Quranî, goreyê hedîsan ê yan ney kerdêne, ê wextan mîyanê kesanê ke manastiran de perwerde dîyêne de babetê şertê cuya heywananê ke tebîet de yê û yê maseyan, derheqê zêdîyayîşê heywanan de meraq û îstîqametê nê meraqî de cigêrayîşi şênayê aver şirê.

Rojawan de terîqetê Fransiskenî 1209 de terîqetê Dominikenî 1215 de ronîyaya. Terîqetê Fransiskenî fikrê azadî rê hîna akerde yo. Averşîyayîşê zanistî de zî rolêko muhîm kaykerdo. Na rey Rojhelat de hemeyê mezheban, hemeyê terîqetan fikro azad girewto binê tehakumî. O ke Rojhelat de aver şîyo, fehmê îlmî yo. (Cemal Yıldırım, Bilim Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul 1983, r. 82 û dewam ci.)

(Nuşte dom keno...)

"Firçe Eştene"

Roşan Lezgîn

Serra 1987 de mi sîteyê sinaî yê Dîyarbekirî de lokanta şuxulnayne. Mîyanê karkeranê mi de yew tuto duwês-hîrêsserre estibi. Nameyê ey Hus bi. Tutêko rindek û şîrin bi, zaf sempatîk bi. (Nika babîyê tutan o. Bîyo darqewanêko çorçore.) Ge-ge mi kebab yan tayê lehmecûnî pakêt kerdêne, Husî reyra şawitêne keye. Rey-rey şîyêne keye ra gomlek yan kincê utîkerdey ardêne. Axir çi lazimatîya ma bi keye bibîyêne, ma vatê Huso ha Huso, dê vazde. Tutanê keyeyê ma, dadîya mi, hemîne Husî ra hes kerdêne. Êdî bibi sey tutê keyeyê ma.

Rojêk hewna mi tayê çi-mî pakêt kerdî, day Husî, berdî keye. La şan de ez ke ameya keye, mi ewnîya ke dadîya mi heredan a. Wina bêmade ewnêna mi ra. Çî yo, se bîyo? Ez nêzana. Nat ra wet ra, ez bineyke kewta dorê aye. Wilay nişkave ra teqa:

- To çira dayo Husî ro?

Emelê mi sîya yê! Ha to rê ez, ha to rê Hus. Dadîya mi kerd piro, nêvindena. Çimê aye sûr bîyê. Vana û vana:

- Ti camêrdo pîlo temam î. Ti wayîrê cinî yî. Ti qasê qantirî yî. Ti şinî xo kenê hevalê nê tutekê masumî, ti danê piro. Senî destê to ro ey berz bîy, hewwûû?! Keyveşaye…

Lahewle wela… Pirodayîş kotî ra vejya? Ez sond wanena, selewatan varnena. Eyb o eyb. La vana îlela nêvana. Mi ra bawer nêkena. Vana:

- Hem zî to bi firçe dayo piro. Tuteko masumo gunek. Êdî to ver remayo, se bîyo. Ti firçe erzenê tutekî…

Seke ez hewn ra aya bî, mi va:

- Heee? Ez firçe erzena?!

Va:

- Firçe û çimê to! Ez Husî ra persena, vana, keko to rê baş o yan ney? Eleqeyê to keno? Hus vano, wele ewro firçe eşto mi. Merdim bikuwo zî, bi firçe nêkuweno. Yew lemate dano piro, bes o. Ti fedî nêkenî, ti bi firçe nê tutekê masumî kuwenî?...

Hema newe hiş yeno sereyê mi. Bineyke bengzê mi abeno. Ez bi huyayîş vana:

- Wîîî! Da dayê, vato firçe erzeno mi, yanî vano ke…

Nêverdena ez qala xo temam bikerî. Yew rey hêrs bena:

- Yanî vano ke… çi yo? Elekîye meke! Nat û wet fetl û fatulan mede piro. Ti reyna-reyna gîyêko winayin biwerî, ez nêverdena linga to biyero keye.

Mi ewnîya ke çare çin o. Nêverdena ez mesela aye rê îzeh bikerî. Xora ez vajî-nêvajî, kertê xo ra nêna war. Reyêke dekewto bi sere ke mi bi firçe Hus kuwayo. Hus mi ver remayo, mi firçe vir kerdo eşto Husî.

Kewt roja bîne, mi îfadeyê Husî girewtî. Hus vano:

- Keko wilay mi nêvato dayo mi ro. Dada va, keko to rê baş o yan ney? Mi zî va, mi rê baş o la rey-rey firçe erzeno mi. Aye zî va, de ti mi rê vindere, wa şan de bîyero keye, ez çi ana ey sere de…

Ez werişta mi Hus şawit keye. Mi va, şo manaya "firçe eştene" dada rê îzeh bike. Hus şino îzeh keno, la dada tirkî nêzana ke manaya "firçe eştene"yî çi yo ke fehm bikero. Husî ra vana, ey ti musnayî, ne?!

A bi no qayde kuwayîşê Husî bi suc û kewt vileyê mi. Ez senî zî bikerî, ti ewnênî vana, eyla ti musaye yî…

Keyepelê adresan yê çapemenîya kurdkî

Vegere Malpera Sereke ya KURDO - www.kurdo.me - medyayakurdi.com rûpeleke KURDO ye têxe nav bijareyan

medyayakurdî com

Şemî, 14ê Sermaweza 2009ê | Reklamê bide | Pêywendî – Lînk Zêde Bike

Hemû girêdanên Medyaya Kurdî li vir e

medyayakurdi.com yekem û yekane malpera medyaya Kurdî ye. Li vir navnîşanên hemû dezgehên medyaya Kurdî wek weşanên nûçeyan, rojname, televizyon, kovar û radyoyan hene. Hûn jî dikarin navnîşanên weşanên nûçeyî ên ji medyaya Kurdî (agahi@medyayakurdi.com) bişînin me an jî reklama xwe bidin. medyayakurdi.com her tim tê nû kirin. Kurtek: [K.A] : Kurdistana Azad [B.K] : Bakurê Kurdistanê [R.K] : Rojhilatê Kurdistanê [B.R.K] : Başurê Rojavayê Kurdistanê [E] : Ewrûpa [DYE] : Emerîka [Tr] : Tirkî [Eng.] : Ingilîzî / Zindî temaşe bike

Keyepelê Medyayakurdî (www.medyayakurdî.com) ke heme adresê dezgeyanê çapemenîya kurdkî yew ca de kom kerdê, dest bi weşane kerd. Reya verin a ke lînkê heme dezgeyanê Internetî yê çapemenîya kurdkî yew adrese de kom benê. Dezgeyê medyaya kurdkî ke wazenê lînkê înan zî keyepelê Medyayakurdî.com de ca bigîro, ganî derheqê xo de malumat bişawê adresa agahi@medyayakurdi.com.

Rûdaw **Şertên Abonetiyê**

Ji bo salekî: *Almanya, Belçîka, Awûstûrya, Fransa, Hollanda:* 60 Euro · *Swîsre*: 120 CHF · *Brîtanya*: 60 GBP *Swêd* (Schweden): 900 SEK · *Danîmarka* (Danemark): 600 DKK · *DYA* (USA): 100 USD *Kanada* : 120 CD · *Tirkiye*: 100 TL
Ji bo şeş mehan: *Almanya, Belçîka, Awûstûrya, Fransa, Hollanda*: 30 Euro · *Swîsre*: 60 CHF · *Brîtanya*: 30 GBP · *Swêd*: 450 SEK · *Danîmarka*: 300 DKK *DYA* (USA): 50 USD · *Kanada*: 60 CD · *Tirkiye*: 50 YTL

Ji bo Almanya: Rudaw Media GmbH
Bank: Deutsche Bank Köln · Konto Nr: 2450161
BLZ: 37070024
Ji derveyî Almanya:
IBAN: DE48370700240245016100
BIC: DEUTDEDBKOE
Navnîşan:
Rudaw Media GmbH · Gutenbergstr. 63a
50823 Köln / Almanya
E-maîl: info@rudaw.de

www.arsivakurd.org

Tirkiye nizane lêborînê bixwaze le:

“Ji bo ‘hatina rû hev’ lêborînê divê!”

“Almanyaya ku em qet ji demokrasiya wê guman nakin jî bi ‘lêborînê’ derbasî demokrasiyê bû. Ji ber ku Şansolyeya Almanyayê Willy Brandt çû Îsraîlê li ber abîdeya cihûyan bejna xwe tewand û lêborîn xwest, Almanya welatekî demokrat e. Her welat divê li gorî aliyên xwe yên xweser, bi rastiyên xwe re bê rûberî hev. Divê rejima Tirkiyeyê jî wisa bike.”

Cafer Solgun (Wêne: Rûdaw)

WELAT BADÎKAN

Stenbol (Rûdaw) - Di demên dawîn de li Tirkiyeyê bahsa pêvajoya aştiya bi kurdan re tê kirin. Ji bo niqaşên li ser aştiyê di mehên borî de çend konferansên bi navê “Tirkiye li aştiya xwe digere ” jî pêk hat. Beşdarên van çalakî û konferansan her çiqas ji nêrînên cuda bin jî daxwazên wan yên “aştiyê” nêzî hevin. di wê demê de di nava rêzên nivîserên axaftinan de behsa “rûberîhevbûnê” ‘hatina rû hev’ jî tê kirin. Kesen pêvendîdar dibêjin ; “Ger Tirkiye bi paşeroja xwe re neyê rû hev, em ê tim behsa van pirsgirêkan bikin.” Ji Amerîkaya Başûr û Amerîkaya Latîn mînakên “Hesabpirsîn û rûberîhevbûnê” hate rêzkirin û hate gotin ka çima Tirkiye vê yekê pêk neyne. Lewma par Komeleya Lêkolîn û Rûberîhevbûna Bûyerên Civakî hate avakirin. Di nava kesên ku ev sazî ava kirine de rojnamevan, nivîskar û akademîsyen jî hene. Rojnamevan û nivîskar Cafer Solgun serokê komelê ye. Solgun li ser daxwaz û armancên “Komeleya Rûberîhevbûnê” axivî.

Mijarên hatina rû hev ya Komeleya Rûberîhevbûnê li Tirkiyeyê çine?

Li Tirkiyeyê feraseteke siyasî û civakî heye ku naxwaze bi pirsgirêkên xwe û rastiya xwe re bê rûberî hev. Ev mesele xala herî esasî ya pirsgirêka demokratîkbûnê ye. Pirsgirêkên ku em hemû dizanin hene. Pirsgirêka kurd a sereke ye. Em çareserkirinê li aliyek bihêlin, feraseta ku ji kurdan re digot tuneye, ew tune dihesiband, heta vê merheleyê hat. Niha hindik be jî em navek lêdikin, niqaş dikin lê îradeyeke siyasî ku bikaribe vê pirsgirêkê çareser bike tuneye. Mînak pirsgirêka elewiyan; ev pirsgirêk yek ji projeyên aştiya civakî ye. Li gorî hin hejmaran 15 milyon li gorî hin kesan 25 milyon elewî hene. Lê pirsgirêka Tirkiyeyê ya elewitiyê tune ye! Na ev pirsgirêk heye. Li Tirkiyeyê kesên ku xwe weke elewî bi nav dikin û di nava jiyana rojane de kesên ku bi zor bela pêdiviyên vê yekê bi cih tînin hene. Lê li gorî dewletê pirsgirêk tune ye û ji ber vê yekê elewî tune têne hesibandin. Li Tirkiyeyê rastiyeke ‘dewleta kûr’ heye. Deweleteke ku tê dîtin û ya ku nayê dîtin heye. Qanûneke Bingehîn heye û Belgeya Siyaseta Ewlehiya Netewî heye, hikûmetek heye û serfermandariyeke giştî heye. Dewleteke ku newêre pirsgirêkên xwe bibîne û deriyên xwe yên demokratîkbûnê veneke, dê çawa bi xwe re bê rûberî hev? Ji me komeke nivîskar, xêzkar, rojnamevan, aktîvîstên mafên mirovan û akademîsyen hatin ba hev û me Komeleya lêkolîn û rûberîhevbûnê ava kir. Armanca avakirina vê komeleyê ew e ku em bawer dikin ku ev pirsgirêk dikare tenê bi rûberîhevbûnê çareser bibin.

We wek komele di nava salekê de çikir?

Par me ji bo danasîna armanc û idiayên komeleyê du panel çêkir. Di van panelan de me anî ziman ku çareseriya pirsgirêkên li Tirkiyeyê tenê bi hatina rû hev mimkûn e. Her wiha sohbetên me yên rûberîhevbûnê hene. Kesên ku li hemberî peyva rûberîhevbûnê bihistiyar in beşdarî vê yekê dibin. Em kesên ku gotinek wan derheqê pirsgirêkên li Tirkiyeyê de hene vedixwînin û bi beşdaran re gotubêjan pêk tînin. Ji bo ku em xebatên xwe pêkbînin, me komeke xebatê ava kir. Me koma xebatê ya dîrokeke ji nû ve ava kir. Em bi vê yekê dixwazin ispat bikin ku dîroka fermî û rastî ne wek hev in. Bi vê ve girêdayî me hewldana “Lêborîn û Telafiyê” da destpêkirin. Me hin nav û bûyerên ku pêvajoya komarê sembolîze dikin tespît kir û me derxist holê ka bi lêborîn û telafiyê ev yek çawa dikare safî bibe.

Helbet di dîroka komarê de gelek mijarên ku divê ji bo wan lêborîn bê xwestin hene. Di destpêka komarê de tiştên ku ji ber wan lêborîn bê xwestin çi ne?

Kesên mîna Huseyin Avni Ulaş, Cavit Bey, Sabahattin Ali û di dîroka me ya nêz de navên mîna Musa Anter hene. Wek bûyer jî mirov dikare Komkujiya Meraşê, Dadgehên Îstiklalê, Girtigeha Amedê, Baca Hebûnê û Bûyerên 6-7’ê Îlonê bîne rojevê. Wek mînak Huseyin Avni Ulaş ji bîr bûye û hatiye jibîrkirin. Ew beşdarî pêvajoya avakirina komarê bûye û nêrînên wî yên liberal hene. Wî nedixwest rejîm tenê li ser mirovek bê avakirin û li dijî Dadgehên Îstiklalê derket. Digot “Dadgehên Îstiklalê ji bin hewce ye hiqûqeke wê hebe.” Ji ber van nêrîn û gotinên xwe ew biçûk hate xistin û tedayî lê hate kirin. Mirov dikare bibêje ku nêrînên demokratek diani ziman. Me ev yek bi xebateke panelê anî rojevê. Armanca me ne tenê ew e ku em naveki hatiye jibîrkirin binin bîra cîvakê. Em dixwazin van bûyer û navan binin rojeva dewletê jî. Qesta me ya ji dewletê parlamento ye.

Daxwazên we çi ne? We karî daxwazên xwe binin rojeva parlamentoyê?

Me dê ji Parlamentoya Tirkiyeyê bixwesta ku wêrekiyeke wisa nîşan bide ji malbata Ulaş lêborînê bixwaze. Tabî rojeva siyasî ya Tirkiyeyê gelek guherînok e. Me di bin banê parlamentoyê de teşûbeseke wisa nekiriye. Hemû meseleya me ew e ku ferasetek demokratîk ava bibe.

A rast li cihanê xwestina lêborînê êdî bû wek kevneşopiyek...

Li Başûrê Afrîkayê jî mirov ji rejîma nijadperest ya apartheid piştî biryara siyasî û civakî rizgar bûn. Başûrê Afrîkayê rûpeleke nû û paqij vekir û tu kes li ser êşên berê siyaset nake. Pêşveçûneke bi vî rengî li Amerîkaya Latîn jî çêbû. Almanyaya ku em qet jî demokrasiya wê guman nakin jî bi “lêborînê” derbasî demokrasiyê bû. Ji ber ku Şansolyeya Almanyayê Willy Brandt çû Îsraîlê li ber abîdeya cihûyan bejna xwe tewand û lêborîn xwest, Almanya welatekî demokrat e. Her welat divê li gorî aliyên xwe yên xweser, bi rastiyên xwe re bê rûberî hev. Divê rejîma Tirkiyeyê jî wisa bike. Hêj ku di vî warî de daxwazeke berbiçav tuneye, em dixwazin pêşî bidin niqaşkirin û piştre binin rojevê.

Başe divê çawa lêborîn bixwazin?

Awayê vê yê berbiçav tewandina bejna xwe ye, xwestina lêborînê ye, dayîna tazmînata madî ye, tişteke dîn e… Ev yek dê di nava niqaşên bên kirin de bi xwe derkeve holê. Lê a girîng ew e ku ev rûberîhevbûn bê rojevê.

Di jiyana me ya rojane de, adeteke me ya spaskirin û xwestina lêborînê tune ye. Dewlet wê çawa vê yekê bike?

Rast e. Di vê civakê de kultura xwestina lêborînê tune ye, bi dewletê re jî di warê lêborînê de ne kultur û ne jî ev adet heye. Di mijarên zelal û berbiçav de jî dewlet ranebûye lêborîn nexwestiye. Ger ku em vê yekê bikaribin wek daxwazeke civakî bi cih bikin, dibe ku pêk bê. Derkete holê ku Engin Ceber bi lêdana ji çovên hesinî hatiye hatiye kuştin, ev yek di raporên edlî de jî derkete holê û tespît bû ku bi işkenceyê hatiye kuştin. Bi vê yekê re hesasiyeteke civakî pêk hat. Serokê Meclisa niha û Wezîrê Edaletê yê demê Mehmet Ali Şahin rabû lêborîn xwest. Li hemberî van pêşveçûnên erênî jî nêzîkahiya me erênî ye, kompelksa me tune ye. Hate gotin ku “Em ji malbata Engin Ceber lêborînê dixwazin. Di işkenceyê de jiyana xwe ji dest da.” Ev yek hate gotin.

Bawerim lêborîna yekem e...

Belê, ev a yekem e. Ji sala 1980’an û vir de bi sedan mirov ji ber işkenceyan nivîşkan man û jiyana xwe ji dest da. Tu êşek nacebire, kesên ku dimirin jî mirov nikare wan bîne. Ji ber ku ev yek işareta guherîna ferasetê ye, xwestina lêborînê tiştek girîng e. Bi awayek sembolîk jî be niyetê nîşan dide û her wiha dide xuyakirin ku dê pêşeroj cudatir be. Niha em li pey rik, neyartî û nefretê nîn in. Li gorî me divê bi van rastiyan re rûberîhevbûn çêbibe. Bo nimûne gelo dewletê ji ber meseleya elewiyan rabû û lêborîn xwest? Mesela dewletê wiha got; “yekîneyên me hin mirovên me qetil kirin, me 100 kesî kuşt. Kesên ku mane ji malên xwe terkandin, welatê xwe terk kirin. Ji ber ku bûne sedema vê yekê em lêborînê dixwazin.” Nexêr wiha negot. Dewlet lêborînê naxwaze û ger em wisa bihêlin wê lêborînê nexweze jî. Ji ber vê yekê divê em vê yekê bikin daxwazeke civakî.

Yek ji bersûcên Susurlukê Ayhan Çarkın kevnepolîs gotibû “min hezar mirov kuştine.” Gelo çima kes zorê nade ser vê gotinê?

Ev emareyeke pir cidî ye. Susurluk bi awayeke di ser de hate darizandin û aliyên wî yên xwîn rijandinê dernekete holê. Bersûc herî zêde salek di girtigehê de man û derketin. Niha bi awayek ûcdanî aciz in û diaxivin, dibe ku bêne kuştin. Wê çaxê dê pirs bê bersiv bimînin.

Di qanûnê de xaleke heye, dibêjin, ‘dem di ser re derbas bûye’ û bersûc nayê mehkeme kirin, ev yek xebatên we asteng nake?

Di warê hiqûqî de derbasbûna demê xitimandinek e. Di qanûnên bingehîn yên welatên demokratîk de di sûcên li hemberî mirovahiyê, komkujî û di işkenceyan de derbasbûna demê tune ye. Di hiqûqa navnetewî de jî ev yek heye. Lê li Tirkiyeyê derbasbûna demê ne jî bo derxistina dosyayan, jî bo veşartina dosyayan heye. Em wek komele, endama Koalîsyona Tirkiyeyê ya Dadgeha Cezayê ya Navnetewî ne. Dadgeha Cezayê ya Navnetewî bi îmzekirina statûya Romayê, dikare aktîf bibe. Li cihanê du welatên ku ev statû qebûl nekirine hene, yek DYA û ya din jî Tirkiye ye. Ji ber ku eger hûn vê statûya ku bingeha hiqûqa vê dadgehê ava dike qebûl bikin, sûcên li hemberî mirovahiyê tu caran nikare bikeve ber derbasbûna demê. Kî çima ji encamên vê yekê ditirse? Her wiha em wek komele li dijî xalek îtiraz dikin: Derbasbûna demê piştî ku ev statû hate qebûlkirin û şûnde derbasdar e, ji bo berî qebûlkirina vê statûyê nelê ye. Tirkiye jî vê yekê jî ditirse.

Gelo hêza we ya ku hûn bikaribin bayeke civakî ava bikin heye? Di civakê de li hemberî van mijaran ataletek tune ye?

Bi serê xwe ne em, bi serê xwe ne tu kes. Divê derheqê vê mijarê de hesasiyetek bê avakirin. Nebihistiyarî ji heye, atalet jî heye û di ûcdanan de kobûn jî heye. Helbet ev yek xebatên me dixin zorê. Lê em bi inyat berdewam dikin. Mesela doza Ergenekonê dest pê kir lê em tenê serê benikî dibînin. Kuştinên kiryar nediyar ên li bajarên kurdan, şewitandin û valakirina gundan û bi hezaran bûyerên wisa… Ger em bi ser de neçin dê ev lêpirsîn jî weke “çeteyek” bê darizandin û bi encam bibe. Ma Ergenekon ev e, na, ev nîn e. Divê em bikaribin xwe berdin kûrahiyê da ku em hemû tiştî bibînin.

Kî hene?

Damezrênerên Komeleya Lêkolîn û Rûberîhevbûna Bûyerên Civakî ev in: Cafer Solgun (Serok), Nil Mutluer (Alîkara Serok), Aytekin Yılmaz (Koordînatorê Giştî), Şaban Dayanan, Şeyhmus Diken, Yıldıray Ogur, Raffl A. Hermon, Şinası Haznedar, Neslihan Demir, İhsan Doğuş, Ayça Ozyiğit Örer. Nivîskar, rojnamevan, akademîsyen, hiqûqnas û hunermendên ku di Desteya Şêwirmendiyê ya Komeleya Rûberîhevbûnê de cih digrin jî ev in: Mithat Sancar, Arman Yılmaz, Feray Salman, Ragıp Zarakoğlu, Arda İbikoglu, Ahmet Tulgar, Derviş Zaim, Muge İplikçi, Tanıl Bora, Eren Keskin, Ayhan Bilgen, Ferhat Kentel, Ferda Keskin, Muhsin Kızılkaya, Orhan Miroğlu, Neşe Yaşın, Sezai Sarıoğlu, Ferhat Tunç, Etyen Mahçupyan, Mesut Yegen, Mahmut Temizyurek, Haydar Ergülen, Mıgırdıç Margosyan û Ulaş İnanç.

www.arsivakurd.org

Abid Yalçın li dukana xwe ya nû ya li Velbert-Nevigesê *(Wêne: Rûdaw)*

"Mêr jî wek jinan xwe dixemilînin"

Berberê kurd Abid Yalçın hefta borî li Velbertê dukana xwe ya nû vekir. Wî di 6 salan de bêhtir mêran xemilandiye. Yalçın dibêje ku mêrên vê demê wek jinan bi xweşikiya xwe re mijûl in.

Velbert (Rûdaw) - Abid Yalçın ev şeş sal in ku li Almanya berberiyê dike. Piştî şeş salan li deverên cuda wek karkerek xebitî û bêhtir bi tiraşa mêran re mijûl bû, niha li Velbertê dukana xwe vekir û bû xwediyê karê xwe. "Muşteriyên dukana nû bêhtir jin in, lê ez wek ê mêran dikarim porê jinan jî kur bikim, boya bikim, rûyên wan bixemlînim. Jiber ku mêrên rojane jî wek jinan bi por û xweşikiya xwe re mijûl in û min bi salan ev kar kiriye."

Wek Abid Yalçın ji me re dibêje 8 sal berê dema ku ew giha Almanyayê nikaribû meqesê bike destê xwe. Demekî ji rojnameya Özgür Politikayê re nûçegihaniyê dike, xaçepirsan amade dike. Piştî vî karî dest bi bazariyê dike, lê di vî karîde jî pêşnakeve. "Ez rojek li bajarê ku dijîm, li Hattingenê di rojnameya herêmî rastî reklamekî hatim. Berbereki tirk ji xwe re li karkerekî digeriya. Ez çûm û min jê re got kesê ku tu lê digerî ez im. Lê min heta ew roj meqesê jî nekiribû destê xwe û porê tu kesî nequsandibû. Wî jî meqesê da destê min û xwest ez porê xortekî ku li benda dora xwe sekinîbû, biqusînim."

Şansa wî ew roj lê te; ew xort ne porê moda xwestiye, tenê xwestiye ku hinek kirt bike. "Eger wî ji min modelekî por ku ez nasnedikirim bixwesta, min nekarîbû dest bi kar bikira. Ez wek westayekî du salan li wê dukanê xebitîm û bi rastî jî bûm westa."

Paşê li du sal li Dortmundê û du sal jî li Herneyê dixebite. "Li Dortmundê tenê min porê xortan û zilaman diqusand, ji bo jinan berbereka jin hebû. Xortên ku dihatin cem min piştî carekî dîsa dihatin. Hinek ji wan di berîka wan de wêneyê artîstê ku jê hezdikirin hebû û dixwestin ku ez wek wî artîstî porê wî çêkim. Min cara yekem li wir birûyên mêran bi ben zirav kir."

Li bajarê Herneyê rewş diguhere, Yalçın dibe berberê sereke. Ne tenê ji beşa mêran, lê ji ya jinan jî berbirsiyarî dike. "Di demeke kurt de gelek muşteriyên min ên jin çêbûn. Min berê digot qey jin ji berberên mêr fedî dikin, na tiştek wisa tune. Dema tu jineke li gor dilê wê xweşik bixemilînî ew êdî hertim tê cem te."

Yalçın gotinê tîne ser mêrên kurd û modeya poran û nifşên nû. "Nifşên nû, keç jî, xort jî; çi alman, çi kurd, çi tirk, hemû jî ji mû û pirç aciz in. Kultura popê ji wan re mînakên li ber çavan avadike û ew jî dixwazin bibin wek wan. Mêrên temenê wan li ser sî salî ne, ji seriyên rût hezdikin û tên cem me em serê wan bi jîlêtê rût dikin. Xortên di bin 25 salî de jî şiklên ecêb didin porê xwe." Ew cara yekem di sala 2005'an de rûyê mêrekî kurd ben kiriye. Ew dibêje ku nifşên nû yên kurd ji almanan zêdetir modayê dişopînin, li gor trenda xweşikiyê tevdigerin û tu tabuyekî wan tuneye. Gotinê tîne ser muşteriyê kurd ku di sala 2005'an de wî tiraş kiriye. "Wek ku jin hemû rûyên xwe ben dikin, wî jî ev yek ji min xwest; digot ez diçim cem dergistiya xwe û divê ew min biecibîne. Min li gor xwesteka wî simbêl û ri li ser tayekî zirav çêkir, hemû mûyên li der û dorên rûyê wî kişand. Du roj şûnde dîsa hat ji min re spas kir. Ew bi salan hertim hat xem min.

Li Silêmanî pêşbirka kifteyan:

Şampiyon 12 kîlo ye

(Wêne: Rûdaw)

Silêmani – Li Silêmanî di ahenga salvegera damezrandina bajêr de, pêşbirka çêkirina mezintirîn û biçûktirîn kifteyan hat lidarxistin. Di pêşbirkê de, mezintirîn hifte hat destnîşankirin ku giraniya wê 12 kîlo bû.

Xwediyê kifteya herî mezin Wirya Mehmûd ji Rûdawê re got, di kifteya wî de 6 kîlo goşt, 3 kg birinc û 12 hêk li gel mewîj û behîv hatine bikaranîn.

Kifteyên normal li Kurdistanê ji kîloyekî biçûktir e.

Kifte yek ji xwarinên navdar ên Silêmaniyê ye. Kifteya herî naskirî li Silêmaniyê Kifteya Taxa Sabûnkeran e. Payiza îsal dîroka dirustbûna bajarê Silêmaniyê bû 225 sal.

"Dixwazim rojekî di Bercelonayê de bilîzim"

Mirkan Aydın di Bundesliga de di tîma Vfl Bochumê de dilîze û dixwaze di tîmên Ewrûpayê de pêşbikeve. Ew di lîstikvanan de ji Fernando Torres hezdike.

Mirkan Aydın

Hattingen (Rûdaw) - Lîstikvanê futbolê yê kurd Mirkan Aydın niha di Bundesliga de di tîma Vfl Bochumê dilîze. Ew hejmara lîstikvanên kurd di tîmên Ewrûpa de kêm dibîne û ji nebûna tîmên kurd gazincan dike. Aydin niha li benda menajerê tîmê ye ku pê re peymaniyekî demdirêj çêkin. Mirkan ji lîstikvanan pir ji Torres hezdike û dixwaze rojekî di Barcelonayê de bilîze.

Aydın di sala 1987'an de li bajaroka Hattingenê hatiye dinyayê. Malbata wî ji Qereyaziya li ser Erzeromê ye û di salên 1970'an de koçê Almanya kiriye. Birayên wî berê xwe dane xwendina zanîngehê, Mirkan jî ji aliyekî ve dibistan û ji aliyê din ve futbolê bi hev re biriye. Ew 2002'an de di15 saliya xwe de di liga NRW'ê de di tîma TSG Sprockhövel de dest bi fûtbolê kiriye. Heta sala 2007'an di vî tîmê de lîstiye û paşê jiber jêhatîbûna wî derbasê tîma Vfl Bochum 1848'a bûye. Ji sezona 2009/2010'an pê ve jî ketiye nav kadroya Vfl Bochumê, ango Bundesliga. Ew niha sê car ketiye kadroyê û di maça li hemberê Hoffenheimê jî di saha navîn de lîstiye.

Ji malbata Aydın yekem futbolvan ne Mirkan e, dema ku Siirtspor di Superliga Tirkiyeyê de cihdigirt, apê wî Çetin Aydın di wî tîmê de dilîst. Niha di malbatê de li dora 15 kesan an bi amatorî an jî bi profesyoneî bi futbolê dilîzin. Hêviya Mirkan heye ku têkeve kadroya esîl a Vfl Bochumê û pasê jî bikeve nav tîmên Ewrûpayê yên navdar, wek Barcelona, Inter û Real Madrid. "Ez niha ji aliyekî ve di Zaningeha Dortmundê de di besa Wirtschaftswissenschaft navê xwe qeyd kiriye û ji aliyê din li benda teklîfa menajerê tîma Bochumê me. Eger karibim di Bundesliga de berdewam bikim wê gavê ezê zaningehê ji dûr ve bixwînim."

Li gor agahiyên ku Aydin dide me di navbera sezonan de ji lîstikvanan re gelek teklîf tên. Ji wî re jî hatine. "Dema ku ez di Vfl Bochum 1848'ê de lîstim û gelek gol avêtim ji Borussıa Dortmundê û Bazer Leverkusenê teklif hatin, lê ez niha dixwazim di tîma xwe de bilîzim." Aydin di tîmên alman de hejmara lîstikvanên biyanî jî bibîrtîne û wiha dibêje: "Ji bo ku xortên biyanî di tîmên Almanya an jî di tîmên Ewrûpa de karibin bilîzin divê ew ji almanan xurtir û jêhatîtir bin. Wekî din tu şansê wan tune. Mercê yekem ku alman di lîstikvanan de dixwazin, dîsîplîn û teknîk e. Herwiha têkiliya bi lîstikvanê din di nav tîmê de jî gelek girîng e.

Wek her lîstikvanên futbolê xeyala Mirkan jî heye. "Ez dixwazim rojekî di FC Barcelona de bilîzim." Lîstikvanê ku herî jê hez dike û wî ji xwe re wek mînak dibîne Fernando Torresê ku niha di Liverpoolê de dilîze ye. Em sedemê vê yekê dipirsin, wiha dibersivîne: "Jiber ku Torres xwînsar e, natirse, nakeve dubendiyan û tu hesaban nake. Zêde nafikire, dema gok tê ber lingên wî ew lê dixe."

Mirkan Aydin dibêje ku ew ji bo alikariya xortên kurd li Hattingenê dijîn amade ye. Li Hattingenê ji bo damezrandina tîmekî futbolê ya kurd ew niha alîkarî dike. Aydin jiber nebûna tîmên kurd ên navdar bibîrtîne ku gelek lîstikvanên kurd di tîmên biyanî de dilîzin û kes wan nasnake. "Dema ku ez biserkevim wê gavê nasnameya xwe li herderê diyar bikim.Lê ji bo vê yekê divê ez ji di yek tîmên Ewrûpayê de bilîzim."

www.arsivakurd.org